

Stamboom familie van Elsacker

aantekeningen bij het onderzoek naar de stamboom / het geslacht van Elsacker

versie 26 augustus 2019

Jan Matthijs van Elsacker

"licentiatus Sorbonicus", secretaris van Loenhout

Jan Matthijs van Elsacker, geboren op 18-04-1669 te Loenhout, overleden op 16-04-1751 te Antwerpen.

"en om dat hy is eenen van eer, van goede fame & reputatie, mede becleedende het ampt van secretaris, waer van behoort vervrempt te syn alle blame van leugenachtigheyt"

Inleiding

Jan Matthys van Elsacker (Joannes Mattheus in het latijn, geboren in 1669 en overleden in 1751) is een specifieke figuur geweest in de rij der familie Van Elsacker. Wij komen hem tegen tijdens het samenstellen van de stamboom. In het jaar 1741 scheidde hij van tafel en bed. Dit was iets zeer uitzonderlijks voor die tijd. Dit maakte ons dus nieuwsgierig. Waarom gebeurde deze scheiding?

Jan Matthys was tenslotte "licentiatus Sorbonicus". Hij had aan de Parijse Sorbonne kunnen afstuderen. Hij moet dus wel zeer verstandig zijn geweest. Zijn ouders moeten gegoede burgers zijn geweest daar zij dit hebben kunnen bekostigen in de zware na-oorlogse periode van de opstand der Nederlanden tegen Spanje, met de Vrede van Munster (1648) als gevolg, waardoor de Schelde definitief werd afgesloten door Nederland. Wat was er dan gebeurd met Jan Matthys?

Hij verdwijnt vanaf 1736 uit de archieven van Loenhout. De secretaris-werkzaamheden worden dan door zijn klerk verricht. Zijn vrouw, Magdalena Tappers, treedt bij verschillende gelegenheden op waar we normaal Jan Matthys mogen verwachten. Was hij toen ziek? Verbleef hij buiten Loenhout? Hij overleed uiteindelijk op de pastorie van St Willibrordus te Antwerpen bij zijn broer Peeter, die er pastoor was.

Reeds in 1716 kreeg hij moeilijkheden met het Magistraat en met de Vrouwe van Loenhout wegens zijn eigenzinnig optreden als secretaris. Hij werd veroordeeld door de Raad van Brabant om zich aan de wetten te houden, maar hij trok zich daar niets van aan. Hij verscheen niet op de zitdagen van het Magistraat, ook niet na uitdrukkelijk verzoek, zodat het schrijfwerk zich opstapelde en de zaken niet konden afgehandeld worden. In 1723 kreeg de Vrouwe van Loenhout de toestemming om een substituut-secretaris aan te stellen. Vanaf dan komen er berichten over "eigenaardig" gedrag van Jan Matthys. Hij leed blijkbaar aan "sottichheden" en beweerde dat hij de koning, ja zelfs de keizer was.

Toen de procureur-generaal in Loenhout een onderzoek kwam instellen trok Jan Matthys, al dansend en springend, tesamen met een menigte volk, door het dorp al roepend: "Ik ben de keizer".

Officieel bleef hij de secretaris van Loenhout tot aan zijn dood. In 1733 werd M.A. Essers substituut-secretaris en hij bleef dit tot in 1751. Hij woonde dan bij Jan Matthys in huis, na de scheiding van Jan Matthys en Magdalena Tappers. Wij vermoeden dat Jan Matthys enige tijd later wegens zijn gedrag niet meer te

houden was en naar Antwerpen, naar zijn broer Peeter, ging (of gezonden werd) om er tot rust te komen.

In de inventaris van M. A. Essers vinden wij het boekenbezit van Jan Matthys: 123 latijnse, 35 franse en 38 nederlandse boeken. Hij was tenslotte licentiaat in de rechten! Een geleerd man dus.

Was hij inderdaad anarchistisch of krankzinnig, had hij een moeilijk karakter of was hij een meesterlijk toneelspeler? Ik vrees dat ik het antwoord aan de lezer zal moeten overlaten. De geschiedenis leert het ons niet.

Voor alle duidelijkheid vermeld ik hier dat bepaalde passages van teksten in cursief schrift zijn gezet. Ik heb dit zo gedaan om te laten blijken welke teksten uit de originele documenten zijn overgenomen en welke niet.

Het zal de aandachtige lezer opvallen dat de handtekening van Jan Matthys bestaat uit "M. van Elsacker". Hiervoor zijn twee verklaringen mogelijk. Jan Matthys gebruikte zijn tweede naam als roepnaam en tekende zo als M(atthys) van Elsacker. Of hij tekende als M(eester) van Elsacker.

Ik moet ook nog twee mensen bedanken :

Mijn broer Hugo omdat hij zo bereidwillig is geweest om in mijn plaats naar de archieven te gaan en de nodige documenten te gaan halen. Ikzelf had daartoe de tijd niet en zodoende zou deze brochure niet zijn klaar gekomen. Met zijn aangeboren optimisme zei hij, toen ik het hem vroeg, "en hoe lang moet ik dit doen?" Ge ziet, Hugo, het resultaat is er. Ik hoop dat gij er tevreden mee bent.

En zeker moet ik bedanken pater Juvenalis, Frans Van Elsacker, de mentor van onze stamboom, voor de vele uren die wij reeds doorbrachten en het vele geduld dat hij opbracht om mij wegwijz te maken. Hij heeft met oeverloos geduld deze brochure gelezen en de fouten verbeterd. Ik hoop nu maar dat hij ook de tijd zal vinden om het eens rustig te lezen. Want

N.B. slechts 2 maanden later, op 30-12-2002, komt pater Juvenalis te overlijden!
(red.)

Wij hebben ons tot doel gesteld, hetgeen in de volgende middelnederlandse tekst zo mooi wordt omschreven:

"Ick wille weten wy ghy syt
ende waer gy vaert in dese tyt....."

De goedwillige lezer weze er van overtuigd dat alle nuttige gegevens, aanvullingen en terechtwijzingen ons steeds welkom zijn. De anderen verzoeken wij de woorden indachtig te zijn, die ik overschrijf uit een oud pedagogisch boekje:

"Nemet in danck, al ist niet constich gedaen syn,
Wat ut goedtheyt geschiedt moet jonstich ontfaen syn."

Onze hartelijke groeten aan onze "familiale" lezers

Nescio,
Qua natale dulcedine cunctos ducit,
Et immemores
Non sinit esse sui.
(Ovidius)

(Ik weet niet, door wat drang de mens gestaag wordt bezeten tot zijn geboorteplaats en die niet kan vergeten.)

Herman Van Elsacker, Deurne, november 2002

Inhoud

- het dorp
- de handtekening van Jan Matthys
- een tijdsbeeld
- geschiedkundige aanknopingspunten
- de Heren (Vrouwen) van Loenhout

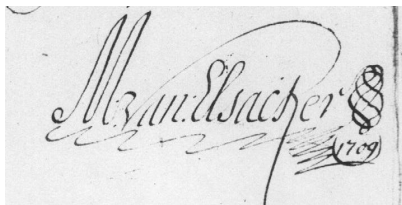
- de secretarissen van Loenhout in het "Ancien Régime"
- de voorouders van Jan Matthys
- het gezin van Jan Matthys
- Jan Matthys..... of..... Ick wille weten wy ghy syt.....
 - als secretaris die voldoet
 - als secretaris die niet voldoet
 - "Sottichheden" te Brasschaat
 - problemen te Loenhout
 - de scheiding
 - Magdalena Tappers neemt over
- appendum: de gebarsten klok van Loenhout
- appendum: de pastorie van Pulderbos
- appendum: het Schaliënhuis te Loenhout
- gebruikte afkortingen

het dorp

de muziek

de handtekening van
Jan Matthys

terug

Het dorp

Thuis heb ik nog een ansichtkaart,
 Waarop een kerk een kar met paard,
 Een slagerij J. van der Ven,
 Een kroeg, een juffrouw op de fiets.
 Het zegt u hoogstwaarschijnlijk niets.
 Maar het is waar ik geboren ben.
 Dit dorp, ik weet nog hoe het was,
 De boerenkind'ren in de klas,
 Een kar die ratelt op de keien.
 Het raadhuis met een pomp ervoor,
 Een zandweg tussen koren door,
 Het vee, de boerderijen.

Dat dorp van toen, het is voorbij,
 Dit is al wat er bleef voor mij,
 Een ansicht en herinneringen.

Wim Sonneveld

een tijdsbeeld

1669 - 1751

De Nederlanden: gescheiden broeders

In tegenstelling tot de Verenigde Provinciën moeten de zuidelijke Nederlanden, ook Vlaanderen genoemd, de gebeurtenissen passief ondergaan. De oorzaken hiervan liggen niet bij de bevolking maar in het feit dat Vlaanderen behoorde tot een zieltogende monarchie die onkundig was om zijn grondgebied te verdedigen. En er waren kapers op de kust. Vooral Frankrijk dat zijn aspiraties ten aanzien van Vlaanderen nieuw leven inblies. Daarnaast ageerde ook Engeland en de Republiek. Vanaf de tweede helft van de 17e eeuw kon men er niet meer omheen: Vlaanderen was gereduceerd tot een bufferstaat die zonder stem haar lot moest ondergaan.

Na aartshertogin Isabella zijn de landvoogden, op enkele uitzonderingen na, zwakke figuren of gewoon nulliteiten geweest. Het dieptepunt lag wellicht tussen 1668 en 1691 toen niet minder dan zeven landvoogden naar Brussel kwamen.

Misschien nog schrijnender dan de politieke situatie was de economische. Eeuwenlang lag het economisch zwaartepunt in de zuidelijke havens. Brugge, Gent en nadien Antwerpen waren handelsknooppunten en centra met wereldfaam. In de 16e eeuw stak vooral Antwerpen alle concurrenten naar de kroon. Vanaf 1585 evenwel werd zij het slachtoffer van de oorlog. De opstandelingen sloten de Schelde af. Zolang de vijandelijkheden duurden leek dit een begrijpelijke houding. Bij de vredesverdragen echter werd duidelijk dat de sluiting van de Schelde enkel diende om de economische belangen van Amsterdam veilig te stellen.

Ondanks deze situatie, die nog werd verergerd door een emigratie van ambachtslui naar het noorden, bleef men niet bij de pakken zitten. De handel op Antwerpen was niet totaal stilgevallen. Wel betekende de sluiting van de Schelde dat goederen bestemd voor de spaanse Nederlanden eerst naar hollandse of zeeuwse havens werden gevoerd en van daar uit naar het zuiden. Om deze geldroovende omslag van goederen te voorkomen werd gezocht naar andere mogelijkheden. De havens van Oostende en Duinkerken gaven hier een oplossing waarvan de textielindustrie kon profiteren. Naast vooral goedkopere produkten bleef ook de tapijthandel overeind. Ook wat het opkomend mercantilisme betrof bleef Vlaanderen niet achter. Dit steeds redelijk los van Spanje.

De economie heeft zich dus vrij goed weten te handhaven maar uiteindelijk bleven de vooruitzichten somber. De Negenjarige Oorlog en in het begin van de 18e eeuw de Spaanse Successieoorlog (1701-1713/1714) teisterden Vlaanderen zo hevig dat de industrie in elkaar stortte.

Op ogenblikken dat een hereniging mogelijk leek doken steeds dezelfde obstakels op. De taal speelde hierbij nog geen rol van betekenis. Zo pleitte de Waalse adel eerder voor aansluiting bij Frankrijk om de spaanse bezetter te kunnen verdrijven!

Vooreerst was er de reflex om de eigen handel veilig te kunnen stellen. Een vrij Antwerpen was voor Amsterdam geen prettig vooruitzicht. Wat hen meer interesseerde was wat er in de kolonies gebeurde. Deze horizonverruiming zorgde ervoor dat Vlaanderen niet langer een eerste prioriteit was. Een tweede hindernis werd opgeworpen door het verschil in religie. Is het de motor geweest waardoor de Republiek op zo korte tijd zo geweldig kon groeien? Zeker zit in de tegenstelling tussen het calvinisme en het katholicisme van na Trente de kiem die de scheiding der geesten in zich draagt. Vaak wordt een onderscheid gemaakt tussen het meer verdraagzame republikeinse Noorden en het absolutistisch geregeerde Zuiden. Niemand kan ontkennen dat Nederland, op enkele momenten van verdwazing na, een verdraagzaam beeld biedt. Om alles echter in een juist perspectief te plaatsen moet men vermelden dat heel wat calvinistische emigranten toonbeelden van onverdraagzaamheid waren. De religieuze en levensbeschouwelijke onverdraagzaamheid was geen monopolie van het Zuiden.

En toch kan men niet loochenen dat het beeld van het 17e eeuwse Nederland anders oogt dan dat van Vlaanderen. Vooral de schilderskunst onthult een verschil. De eersten met hun landschappen en stillevens schijnen zich goed thuis te voelen in de concrete werkelijkheid van elke dag. Het huis, het interieur, het landschap... alles is op zich genomen de moeite waard. Bij de

Vlamingen lijkt dit echter ingewikkelder te liggen. Hun kunst is vrijwel voortdurend draagster van een dieperliggende zin waar, zoals bij Rubens, niets vanzelfsprekend is en alles opnieuw moet bevochten worden op de eeuwigheid. Beide vormen van kunst werden in eigen land door een brede massa bewonderd. Sluit deze verschillende voorkeur aan bij het meer rationele calvinisme of bij het sterk gevoelsgeladen katholicisme? De vraag blijft open.

Wat in de vorige eeuw kon worden vermoed komt nu aan de oppervlakte. De scheiding tussen Noord en Zuid werd een feit. Meer nog, de koninklijke Nederlanden werden door de Republiek eerder als een wingewest gezien dan als een verloren familielid. Maar ook dit afgewezen broederland had zich bij de scheiding neergelegd: economische maar ook religieuze motieven speelden hierbij een rol.

Veel tijd om daarover te piekeren werd aan de uit elkaar gegroeide familieleden niet gegeven. De Verenigde Provinciën konden, in de nieuwe Europese verhoudingen, hun vooraanstaande rol niet handhaven en gleden volledig weg in de schaduw van Engeland. De zuidelijke Nederlanden gingen, nadat eerst nog wat aan hun grenzen was geknaagd, over naar de Oostenrijkse Habsburgers. Ondanks deze weinig benijdenswaardige status van "pasmunt voor de grote mogendheden" bleven zij getuigen van een merkwaardige vitaliteit waardoor zij actief deelnamen aan de veranderingen van het maatschappelijk patroon.

Ondertussen was Europa grondig aan het veranderen. De Verlichting oefende over heel Europa een belangrijke invloed uit. In deze vernieuwing speelden Spanje en de Nederlanden geen rol meer. Vooral Frankrijk en Engeland leidden hier de dans, zij het dat Frankrijk gekenmerkt werd door een spanning tussen een vorstelijk absolutisme en een rationele cultuur anderzijds.

Zowel de politieke evolutie als de verandering in de geesten zouden uiteindelijk exploderen in de Franse Revolutie van 1789. Deze Revolutie liet definitief het doek vallen over het "Ancien Régime".

terug

Geschiedkundige aanknopingspunten

Te Meerle, aan de Chaamse weg, ligt het domein Elsacker, groot 300 ha, waaraan de familie haar naam heeft ontleend. Van daar uit zien we deze naam, ook in enkele varianten, opduiken te Hoogstraten, Antwerpen en Loenhout. De naam verspreidde zich later over Belgie, Nederland, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Japan, de USA en Canada.

Hier volgt een overzicht, in het licht van de geschiedenis, van de strijd die onze voorouders voerden in hun bestaan. Zij overleefden oorlogen, ziektes, hongersnood en waterrampen. Zij waren invloedrijk of eenvoudig, werden op ereplaatsen begraven of verdwenen in het niet, verkeerden in de hoogste kringen of waren arme mensen. Toch behoorden zij allen tot eenzelfde stam. Zouden onze eerste voorouders dit alles vermoed hebben?

04-08-1669	Geboorte van Jan Matthys van Elsacker. Hij is de zoon van Michiel 1630 en huwt (en scheidt) van Magdalena Tappers. Hij wordt
------------	--

Willem III

"licentiatus Sorbonicus" en
secretaris van Loenhout.

1670-1675 Juan van Monterey, landvoogd.

1672-1702 Willem III, stadhouder van Holland en Zeeland.

...-...-1674 Michiel van Elsacker, de jongste zoon en notaris, koopt van de andere erfgenamen het Schalienhuis en wordt er ook brouwer.

1674-1680 Carlos van Villa-Hermosa, landvoogd.

...-...-1677 Margriet van Elsacker (geboren 1622 en gehuwd met Jan Rommens) schenkt aan de kerk van Meer een gouden Renaissance-kelk. Deze kelk bevindt zich nog steeds in de sacristie te Meer.

1680-1682 Alexander Farnese, hertog van Parma, landvoogd.

1682-1685 Hendrik Otto van Grana, landvoogd.

1682-1707 Cornelia van Elsacker, dochter van Michiel en Anna Jordaens, wordt priorin van het klooster St Margrietendaal te Antwerpen.

06-02-1685 Jan Frans van Elsacker, zoon van Peter en secretaris, koopt van zijn mede-erfgenamen de Secretarishoeve.

Jan Willem Friso

1685-1692 Francisco van Castanaga, landvoogd.

29-12-1690 Catharina van Gils, weduwe van Michiel 1630, vernieuwt de rentebrieven en beheert de eigendom te Pulderbos verder tot aan haar dood in 1720.

1692-1713 Maximiliaan Emmanuel van Beieren, landvoogd.

1693-1694 Graancrisis met spectaculaire prijsstijgingen waardoor er hongersnood kwam.

1696-1711 Jan Willem Friso, stadhouder van Friesland.

1701-1707 Bezetting der Zuidelijke Nederlanden door Lodewijk XIV. Maximiliaan Emmanuel kiest de zijde van Frankrijk.

1702-1747 2e stadhouderloos tijdperk voor Holland en Zeeland.

- 1709-1710 "De grote winter" met hongersnood tot gevolg.
- 1711-1751 Willem II (IV), stadhouder van Friesland.
- ...-...-1713 Vrede van Utrecht: De Zuidelijke Nederlanden komen toe aan Oostenrijk.
- 1714-1716 Jozef von Königsegg, gevolmachtigd minister.
- 1715-1784 Landbouwgronden worden uitgebreid, deels door een sterke beteugeling van giften en legaten aan de Kerk, deels door het teeltklaar maken van heidegronden. De landbouwers verdienen beter hun brood.
- 1716-1724 Eugenius van Savoye, landvoogd.
- 30-05-1719 Maarten van Elsacker (geboren 07-04-1691) wordt vermoord na een café-ruzie. De dader ontsnapt.
- 1720-1760 Jan Matthys, zoon van Michiel 1630 en wordt eigenaar van het domein te Pulderbos. Hij zal ook eigenaar worden van het Schalienhuis.
- 22-08-1720 Geboorte van Frans Bernard van Elsacker. Hij is de zoon van Jan Matthys 1669 en huwt met Joanna Hermans. Hij wordt brouwer in het Schalienhuis.
- 1724-1741 Aartshertogin Maria-Elisabeth, landvoogdes.
- 18-01-1731 Elisabeth van Elsacker, dochter van Jan Frans, secretaris en grootgrondbezitter, maakt haar testament ten gunste van de kinderen van Marcellus Marcelli en haar zuster Catharina. Een grote erfenis gaat verloren voor de familie Van Elsacker.
- ...-...-1740 "De lange winter" met schaarste en hongersnood en epidemieën tot gevolg. Na 1740 werden de periodes van hongersnood minder erg door de toenemende consumptie van aardappels.
- 1745-1746 Maurits van Saksen, de Franse aanvoerder, wint de slag bij Rocourt. Gent, Brussel en Namen vallen in Franse handen. Frankrijk beseft dat het deze gebieden niet zal kunnen houden maar maakt er een

Willem IV

	troefkaart van voor de komende besprekingen.
1747-1751	Willem IV, stadhouder van Holland en Zeeland.
1751-1795	Willem V, stadhouder van Holland, Zeeland en Friesland.
...-...-1753	Frans Bernard van Elsacker, zoon van Jan Matthys, neemt het Schalienhuis in gebruik als brouwer.
...-...-1756	Maria-Theresia bereikt een vredelievende oplossing tussen Spanje, Frankrijk en Noord-Nederland. Karel van Lorreinen, een goedig en joviaal man, wordt landvoogd. Zachte aanpak van de Provinciale Staten, de gilden en de kerk (wat betreft haar wereldlijke aspiraties).
21-07-1758	Peter van Elsacker, diplomaat van keizer Karel VII en minister residents in Den Haag, overleden op 10-01-1755 te 's Gravenhage, wordt begraven in de kathedraal van Antwerpen. Zijn erfenis zal later te Roermond zorgen voor een jarenlange (verloren) strijd tussen de kinderen van Frans Bernard van Elsacker en de familie Roubens en Guerin.
1760-1835	Peter van Elsacker, dokter in de medicijnen en zoon van Jan Matthys, is eigenaar van het domein te Pulderbos.

Wij vragen ons in deze tijd vaak af,
 waar wij naar toe gaan.
 Wellicht ware het beter,
 eens na te gaan
 vanwaar wij komen.

terug

Heren (Vrouwen) van Loenhout

"Wij" hebben als basis gebruikt: Inventaris van het archief van de heerlijkheden Loenhout en Popendonk (door H Delvaux); Landelijk Loenhout (door John Cuyvers); Geschiedenis van Loenhout (door Van Aken).

De heerlijkheden Loenhout en Popendonk, op het grondgebied van het huidige Loenhout (Wuustwezel) gelegen, waren oorspronkelijk twee wel degelijk gescheiden heerlijkheden. De heerlijkheid Loenhout was leenroerig onder de

heer van Ekeren, terwijl het kleinere Popendonk rechtstreeks van de hertog van Brabant in leen werd gehouden. Omdat ze vanaf de 16e eeuw steeds aan één en dezelfde heer toebehoorden werden ze meestal als één geheel beschouwd.

De heer van Loenhout bezat naast de hogere, middele en lagere jurisdictie tevens de jacht- en visrechten, het recht om bomen te planten langs de wegen en het recht tot aanstelling van de schout, secretaris, schepenen, vorster, koster en Heilige Geestmeesters. Tot de goederen van de heerlijkheid Loenhout behoorde vooreerst een omwaterd kasteel met hof van plaisantie en andere omliggende hoven, bovendien nog verscheidene hoeven, een windmolen, gronden en moeren, die gedeeltelijk op het grondgebied van Wuustwezel lagen. Verdere inkomsten had de heer door een klein aandeel in de tienden, talrijke cijnzen in geld en natura en de leenrechten van de vele ondergeschikte lenen. Een aantal hiervan waren volle lenen, die op zichzelf een leenhof met eigen stadhouder en leenmannen vormden en waarvan ook weer achterlenen afhingen.

De heren van Loenhout hebben steeds geprobeerd deze volle lenen opnieuw in hun bezit te krijgen. Zo kocht de heer in 1630 het volle leen, dat in de 16e eeuw aan Ewout van Emeren toebehoorde . In 1665 kocht de vrouwe van Loenhout de drie volle lenen van Winand de Wyngarde, wiens vierde volle leen in het bezit kwam van Peter van Elsacker . In 1770 kocht Jan Jozef Walckiers het leenhof van Neerven.

De vroegste heer, die in de archieven wordt vernoemd, is Daniel van Bouchout, burggraaf van Brussel. In 1543 liet hij een nieuw leenboek opstellen Hij verkocht de heerlijkheid Popendonk aan Lodewijk van Leefdal, die ze in 1495 nog steeds in eigendom had . Hoe ze nadien terug aan de heren van Loenhout kwam is niet duidelijk.

Daniel van Bouchout vermaakte bij testament de heerlijkheid Loenhout aan zijn dochter Margaretha, die gehuwd was met Everard van der Marck, graaf van Arenberg.

1661-1675: Louise Adriana Perez de Baron

Zij is de nicht van Catharina Leonore Perez de Baron en erfde de heerlijkheden van Loenhout en Popendonk. Vóór de dood van Catharina had de moeder van Louise reeds herhaalde malen geldelijke steun verleend ten voordele van de kerk en de kapel. Louise Adriana Perez de Baron belastte bij haar dood de heerlijkheden, die toen zeker niet goed bij kas waren, met twee legaten, achtereenvolgens bestemd voor het gasthuis van Turnhout en voor het St Geertruiklooster te Brussel.

Zij had geërfd van Catharina onder bepaalde voorwaarden. Zij moest enkele verplichtingen nakomen tijdens haar leven en vooral bij haar dood. Deze voorwaarden werden te Luik in 1672 geopend in het bijzijn van getuigen. De parochie van Loenhout erfde van Catharina 1000 gulden voor de kerk en 1000 gulden voor de armen van de gemeente. Verder moest op haar kosten het altaar in de kerk "gemarmeerd" worden en een oksaal met een klein orgel mocht aangekocht worden. Ze voorzag zelfs een bedrag voor de organist. Waarschijnlijk was dit het eerste orgel in de kerk. De broederschap van St Franciscus moest blijven bestaan met een grote mis met muziek elke eerste zondag van de maand mei. Zij voorzag het nodige geld om bij haar dood de grote klok zes weken te luiden. Ook schonk ze bij haar dood een roodvelouren altaarkleed, een kazuifel en een "cape". Na de dood van Louise moest de kist van verzilverd koper met O. L. Vrouw van Scherpenheuvel, die eigendom was van Catharina, aan de kerk geschonken worden en geplaatst op haar altaar.

Deze kist werd vernietigd in 1940. Voor hetzelfde altaar voorzag ze nog vier zilveren kandelaars. Aan de kapel van St Quirinus met de put schonk ze 300 gulden om er een altaar te maken.

1675-1687: Filibert Vaca de Soto Mayor

Markies de Melin was gehuwd met Margaretha de Gamarra en ze waren de erfgenamen van Louise Adriana Perez de Baron. Filibert vertrok terug naar Spanje en liet het beheer van zijn erfenis over aan zijn vrouw. In 1682 werd met haar toestemming een nieuw orgel voor de kerk besteld. De schulden te Loenhout waren echter zo groot dat Margaretha, met de volmacht van haar man, de goederen in 1684 trachtte te verkopen. Toen dit niet lukte werden in 1687 de beide heerlijkheden te Brussel openbaar verkocht. De tussenpersoon bij die verkoop was Jacob Ferdinand Thouart. De zusters van het gasthuis van Turnhout en van St Geertrui te Brussel hadden klacht ingediend wegens het niet betalen van legaten. De koper was notaris Peter van No, handelend in naam van Johan Louis van Siegen van Sechten. De vader van Johan Louis van Siegen van Sechten was één van de schuldeisers geweest van Louise Adriana Perez de Baron. De koopprijs bedroeg 55.000 gulden, onvoldoende om de schulden te betalen.

1687-1705: Johan Louis van Siegen van Sechten

Er onstond weer een conflict. Ditmaal was de heer van Loenhout, Johan Louis van Siegen van Sechten, niet akkoord met notaris Peter van No over het beheer van de heerlijkheden. Bijna tien jaar na de verkoop begonnen ook de kinderen van Margaretha de Gamarra, markiezin van Melin, een proces om de heerlijkheden terug onder hun beheer te krijgen . Bijna 30 jaar zou dit proces duren. Ondertussen overleed Johan Louis van Siegen van Sechten te Loenhout op 26-12-1705. De volkstelling van 1693 vermeld voor het kasteel de volgende bewoners: Johan Louis Van Siegen met zijn echtgenote en nog een broer Gaspar Joannes Van Siegen, samen met Hendrik Smit (een familielid?), Laureys Driesen en Geerard Hermans, de twee knechten. Maria Jansen, de dochter van Peeter Jansen, en Cornelia Jansen, de twee meiden woonden ook in het kasteel. Geen grote hofhouding dus.

1705-1728: Louisa Bernardine Herry

De echtgenote van Johan van Siegen van Sechten zag zich, als vrouwe van Loenhout, verplicht nieuwe renten te heffen om aan de schulden te voldoen . Zij voerde in 1714 een proces tegen Jan Frans van Elsacker, tevens notaris te Brussel, betreffende de overdracht van de leenboeken en in 1720-1723 voerden de erfgenamen van Jan Frans van Elsacker, overleden in 1716, een proces opdat de vrouwe van Loenhout haar schulden aan de erfgenamen zou betalen. In 1728 droeg zij haar rechten over op haar neef Petrus Herry.

1728-1729: Petrus Herry

De overdracht was nog niet volledig teneinde of de heerlijkheden werden verkocht, bij decreet van het leenhof van Brabant en dit op verzoek van de provisors van de Heilige Geesttafel van Loenhout. De koper was één van de schuldeisers van zijn nonkel Johan Louis van Siegen van Sechten, nl Filip van der Laen. Op 12-03-1729 werden uiteindelijk de beide heerlijkheden weer eens

met betwisting verkocht. Van dan af is Filip van der Laen even heer van Loenhout en Popendonk.

1729-1734: Filip Jacob van der Laen

Petrus Herry en zijn dochter Bernardine Louise woonden toen nog op het kasteel en in 1729 eiste Filip van der Laen dat ze het kasteel zouden verlaten. Petrus Herry, die op het ogenblik van de verkoop niet over de vereiste geldmiddelen beschikte, lukte kort nadien erin om 34600 gulden kapitaal te bekomen van Jan Jozef Walckiers, stammend uit een bankiersfamilie uit Brussel. Namens zijn minderjarige dochter Bernardine Louise liet hij zijn rechten op de heerlijkheden gelden. Zodra hij het gelijk aan zijn kant kreeg, kwam hij tot de vaststelling dat hij niet genoeg inkomsten had om de intresten te betalen. Daarom verkocht hij in 1734 de heerlijkheden voor 50075 gulden aan Jan Jozef Walckiers, heer van Oostwinkel. De afrekening van de verkoop sleepte lang aan en leidde nogmaals tot een langdurig proces. Filip Jacob van der Laen was administratief enige tijd eigenaar van Loenhout. Toch voerde hij heel wat processen. In 1732 beschuldigde hij Bernard Herry van het uitkappen van bomen.

1734-1768: Jonker Jean Baptist Walckiers de Gammerages

Hij was ook heer van Oostwinkel en hij werd op 17-10-1734 feestelijk ingehaald in de gemeente. De slechte tijd op het kasteel leek voorbij. Hij (ver)bouwde een nieuw kasteel. Dat kasteel staat er, enkele wijzigingen en restauraties uitgezonderd, nu nog. Men veronderstelt dat Walckiers overleed rond 1768 vermits dat jaar vermeld word als verkoopjaar van de goederen. Deze heer maakte het kasteel weer welvarend.

[terug](#)

De secretarissen van Loenhout, in het "Ancien Régime"

De eerste secretarissen waren niet te vergelijken met een huidige secretaris. Bij de secretaris van "de Vierschaar" ging de bevoegdheid veel verder. De Vierschaar sprak lichte en soms ook zware straffen uit. Op administratief gebied was zijn taak echter beperkt. Er was geen gemeentehuis. Alle werk gebeurde bij hem thuis.

In de kerk, hoog in de toren of onder de pannen, stond veilig voor de rondlolende bendes en rovers een koffer, met drie sloten, die waardevolle papieren bevatte en het geld van de "Tafel van de H. Geest". Die koffer heette "comme" naar de oud-Frankische naam voor de stronk van een boom. Deze was al dan niet uitgehold voor de bewaring van waardevolle dingen. De koffer werd dan ook soms "boomkoffer" genoemd. Later voorzag men in de toren van de kerk een lokaaltje om die koffer, met de drie sloten, in te bewaren. Het perkament en later het schrijfpapier was duur. De secretaris schreef dus meestal zeer klein. Later toen hij per blad werd betaald en het papier goedkoper werd, schreef hij meestal groter en een gewone brief bestond dan al vlug uit twee bladen. De Heren van Loenhout, die de secretaris aanstelden, zullen hem vooral zoeken in de familie van de vorige secretaris. Slechts na de franse revolutie zal er een gemeentehuis komen in elke gemeente.

het wapen van Loenhout:
schild = goud, letter L = keel (heraldisch rood), balk = afwisselend keel en wit

1612-(onbekend): Michiel Jordaens

Michiel was toen waarschijnlijk secretaris.

1635-1647: Andries Jordaens

Andries Jordaens wordt aangesteld als secretaris in 1635. Hij overlijdt in 1647. Andries was gehuwd met Maria Vorsselmans, die in 1675 overlijdt.

1647-1676: Peter van Elsacker

Peter volgt Andries Jordaens op als secretaris. Hij huwt met Joanna Goers en later met Joanna van Duysel. In 1645 is hij ook stadhouder en rentmeester van het leenhof van de vrouwe van Loenhout en ook van het leenhof van Tychelt. Hij overlijdt op 13-04-1676.

1676-1716: Jan Frans van Elsacker

Jan Frans wordt secretaris in 1676. Hij wordt notaris te Brussel in 1716. In 1700 loopt er een proces tegen hem vanwege Karel Niklaas van Berkel omdat Jan Frans een getimbreerd wapenschild had laten aanbrengen op het graf van Peeter van Elsacker. Een getimbreerd wapenschild was een wapen dat met dekkleden en met helm en helmteken voorzien was. Familiewapens van niet adellijke families hadden meestal wel een schild maar geen helmteken.

1716-1724(?): Jan Matthys van Elsacker

Jan Matthys wordt secretaris benoemd bij de benoeming van Jan Frans van Elsacker tot notaris te Brussel. Hij was een neef van Jan Frans van Elsacker.

1729: Petrus Jordaens

Hij wordt kortstondig secretaris. Na hem volgen nog een reeks substituut-secretarissen tot in 1735 M. A. Essers wordt aangesteld.

1735: M.A. Essers

M.A. Essers was dienstdoende secretaris tijdens de "onbekwaamheid" van Jan Matthys. Hij werd later notaris en secretaris te Boechout.

1775: Petrus Roubens

Hij was ook rentmeester.

[terug](#)

De voorouders van Jan Matthijs

Generatie	Verwantschap	Naam	Geboren
VIII	oudovergrootvader	Corneel	Hoogstraten (Meerle), ± ...-...-1438
VII	oudgrootvader	Michiel Corneliszn	Hoogstraten (Loenhout), ± ...-...-1473
VI	oudvader	Corneel Michielszn	Loenhout, ± ...-...-1504
V	betovergrootvader	Michiel	Loenhout, ± ...-...-1525
IV	overgrootvader	Jan	Loenhout, ± ...-...-1551
III	grootvader	Michiel Janszn	Loenhout, ± ...-...-1589
II	vader	Michiel Michielszn	Loenhout 21-03-1630
I		Jan Matthys	Loenhout 18-04-1669

Niet weten wat vóór zijn tijd gebeurde,
als er sprake is van de geboorteplaats.
Is altijd kind zijn en het blijven.
(Cicero)

[terug](#)

Het gezin van Jan Matthijs

Jan Matthys van Elsacker, zoon van Michiel en van Catharina van Gils, wordt gedoopt te Loenhout op 18-04-1669 (de doopgetuigen waren Jan Frans van Elsacker i.p.v. Jan Rommens en Joanna van Duysel) en overlijdt te Antwerpen op 16-04-1751 op de St Willibrordusparochie bij zijn broer Peeter, die daar pastoor was. Jan Matthys huwt te Antwerpen op 25-03-1708 voor de kerk (de getuigen waren Pieter Crol en Leendert van Hul, schepenen). Hij zal later scheiden van zijn vrouw: Magdalena Tappers, dochter van Willem en Maria Crol, gedoopt te Roosendaal op 27-09-1688 (de doopgetuigen waren Albert Otgens en Maria Tappers) en overlijdt te Anwerpen op de St Jacobsparochie op 17-10-1760. Volgens de pastoor van Loenhout overlijdt zij op 14-10-1760 en wordt zij begraven in de kerk van Loenhout "op 't koor".

Uit dit huwelijk werden volgende kinderen geboren:

1. Maria Catharina: Maria wordt gedoopt te Loenhout op 19-05-1709 (doopgetuigen waren Joannes Eestermans i.p.v. Willem Tappers en Catharina van Gils). Zij overlijdt jong te Loenhout op 03-06-1713.
2. Michiel Jozef: Michiel wordt gedoopt te Loenhout op 07-05-1711 (doopgetuigen waren R.D. Petrus van Elsacker en Maria Tappers). Hij wordt advocaat te Roosendaal. Hij overlijdt te Roosendaal maar wordt begraven te Loenhout op 23-03-1739.
3. Mathys: Mathys wordt gedoopt te Loenhout op 20-02-1713 (doopgetuigen waren Matheus van Gilse en Catharina van Gilse i.p.v. Sebastiana Tappers). Hij overlijdt jong op 17-04-1713.
4. Maria Anna: Maria wordt gedoopt te Loenhout op 07-04-1714 (doopgetuigen waren Domicella Josepha van Elsacker en Christianus van Heyst i.p.v. Adrianus Bode). Zij overlijdt 5 jaar na haar huwelijk te Roosendaal op 08-01-1743, maar wordt te Loenhout begraven. Maria huwt op 18-06-1737 met Leobard Vierling, zoon van Engelbert en Jacoba Munters. Reeds op 05-10-1739 testeerden zij voor de pastoor van Loenhout. Haar zoon wordt later begraven in de St Jacobskerk te Antwerpen (hij was daar priester) en heeft daar nu nog een grafsteen vooraan in de kerk aan de epistelzijde.
5. Joris: Joris wordt gedoopt te Loenhout op 14-06-1716 (doopgetuigen waren Arnoldus Gods i.p.v. Guilielmus Tappers en Catharina van Gilse). Hij overlijdt jong te Loenhout op 02-05-1719.
6. Willem: Willem wordt gedoopt te Loenhout op 25-05-1718 (doopgetuigen waren Mattheus van Gilse en Sebastiana Tappers). Willem overlijdt te Loenhout op 13-06-1718 en wordt er ook begraven op 15-06-1718. "Obiit et 15 sepultus in ecclesia et celebrate Guielmus filius Joannis Matthei van Elsacker et Magdalena Tappers conjugum".
7. Frans: Frans wordt gedoopt te Loenhout op 23-08-1719 (doopgetuigen zijn Mattheus van Gilse en Sebastianus Tappers). Hij overlijdt jong te Loenhout op 27-08-1719.
8. Frans Bernard: Frans wordt gedoopt te Loenhout op 22-08-1720 (doopgetuigen waren Matheus van Gilse en Sebastiana Tappers). Frans Bernard wordt brouwer in het Schaliënhuis te Loenhout. Hij overlijdt te Loenhout op 26-08-1790. "Hora duodecenia nocturna obiit Dominus Franciscus Bernardus van Elsacker, maritus domicillae Theresia Hermans et sepultus est in ecclesia". Frans Bernard huwt te Antwerpen (getuigen waren Petrus Hermans en Guilielmus van Elsacker) op 22-11-1750 met Joanna Hermans, dochter van Peeter en Theresia van den Bergen.
9. Willem: Willem wordt gedoopt te Loenhout op 04-09-1722 (doopgetuigen waren Christianus van Heyst i.p.v. Jacobus van Elsacker, schout van Kinschot, en Anna Marcelli). Willem studeert rethorica op het college te Geel en wordt priester. In 1786 wordt hij rustend priester te Loenhout. Hij overlijdt te Loenhout op 12-03-1792 en heeft nu nog een gedenksteen in de buitenkerkmuur te Loenhout:

Sepultura
R.D.G.
Van Elsacker
sacerdotis
Ac reliquae
ejusdem
Familiae

10. Peeter: Peeter wordt gedoopt te Loenhout op 28-03-1725 (doopgetuigen waren R. D. Petrus van Elsacker, pastor Sti Willibrordi, Maria Lanschot, devota, i.p.v. Maria Tappers). Peeter wordt arts te Antwerpen na zijn studies licentiaat in de medicijnen. Hij overlijdt te Antwerpen op 31-07-1798. Peeter huwt te Antwerpen op 13-09-1761 met Maria van Lanschot, geboren als dochter van Corneel en Henrica Henrici te Den Bosch op 01-01-1743. Peeter schreef medische verhandelingen waarvan er twee bewaard zijn gebleven in de stadsbibliotheek van Antwerpen.

terug

Jan Matthys..... of..... Ick wille weten wy ghy syt.....

Jan Matthys als secretaris die voldoet

In deze periode gaat alles nog goed met Jan Matthys. Hij werkt blijkbaar zoals het hoort en heeft geen problemen. We merken ook op dat er, telkens als het over erfeniskwesties gaat, er sprake is van "de weduwe en erfgenamen". Er is dus inderdaad blijkbaar nooit een erfenisdeling geweest. Wij kunnen ook zien dat Jan Matthys tekent als "M. van Elsacker". Het geeft ons ook een beetje een idee van het werk dat een secretaris had te verrichten. Het is duidelijk ander werk en ingrijpender dan het werk van een huidige secretaris. Eerlijkheidshalve moeten wij zeggen dat wij sommige van de documenten slechts gedeeltelijk hebben weergegeven, dit in de hoop dat het geheel leesbaar blijft. Wij merken op dat, buiten de eigendommen die zij reeds bezaten, er nog steeds eigendommen bijkomen. Wij kunnen dus wel vermoeden dat deze familie beslist tot de "gegoede" burgerij mocht gerekend worden. Wij mogen ook niet vergeten dat wij het hier enkel over één tak van de familie hebben. In dezelfde periode waren de van Elsacker's uit de andere takken op dezelfde leest geschoeid. Zij waren dus wel degelijk zeer "invloedrijke" mensen in Loenhout en omstreken. Ook als we opmerken dat de huwelijken die zij deden met personen, buiten Loenhout, zeer welvarend waren. Maar laten wij onze aandacht houden bij Jan Matthys.

11 november 1693

Jan Matthys wordt gevraagd als volmachtdrager.

"Sr Jan Mathei van Elsacker machtich gemaekt door Jan Reynders

Jan Reynders pieterss constitueert Sr Jan Mathei van Elsacker

17 februari 1698 te Meer

Een leen te Meer komt toe aan Henrica van Gilse, een tante van Jan Matthys, bij het overlijden van haar moeder (17-02-1698). Besetman is Jan Matthys van Elsacker.

02-04-1698 te Loenhout

Peeter van Beeck, secretaris van Wuustwezel, en zijn vrouw Anna van Elsacker verklaren dat zij schuldig zijn aan Jan Rommens en zijn vrouw Margriet van Elsacker. Jan Matthys, als procuratiehouder, vernieuwt de penningen van deze obligaties.

*Wy Jan Wauters ende Peeter
vander Buyten, Schepenen
des Dorps van Loenhout
maecken condt dat voor ons
quam Joan Mattheus van
Elsacker als
onwederroepelyck
gevolmachtigt van J*

*Cornelia vanden Naulande
weduwe whylen Michiel
Rommens met Sr Everardus
Coopbrauwer tot Breda
haeren wettighen man ende
momboir by procuratie
geinfereert in sine van
sekeren transportte
gepasseert voor schepenen
van Antwerpen den 24 April
1698.*

25-04-1698 te Loenhout

Matthys Ooms verkoopt aan de weduwe en erfgenamen van Michiel van Elsacker voor een erfelijke rente land, grond en toebehoren op het Driesken, op den Duyffhoren, weide, akker op den Heffelinck en een bos.

Rentebriefff

*De weduwe & erffg Michiel
van Elsacker*

*Wy Jan Wauters ende Peeter
vander Buyten, schepenen
des dorps van Loenhout,
maecken condt dat voor ons
quam Matthys Aernout
Ooms, ingeseten alhier,
kennende ende syende dat hy
omme eene somme van
penninghen hem al ende wel
verhanden vercocht heeft
wel ende wettelyck de
weduwe ende erffgenaemen
Michiel van Elsacker ende
hunne nacomelinghen tjaers
erffelyck acht gulden
vyfthien stuyvers
jaerlyckere ende erffelyckere
rente op een stuck lants,
gronde & toebehoortten
vandyen genaemt het
Driesken*

28-04-1698 te Loenhout

Michiel Cornelis van Elsacker verkoopt aan de weduwe en de kinderen van Michiel van Elsacker een weide, grond en toebehoren gelegen aan het Molenbos.

De weduwe en kinderen Michiel van Elsacker.

*Wy, Peeter vander Buyten
ende Matthys Anthonis
Goossens, schepenen des
Dorps van Loenhout,
maecken condt dat voor ons*

*quam Michiel Cornelis van
Elsacker, ingesetene alhier,
kennende ende syende dat hy
vercoght heeft wel ende
wettelycke de weduwe ende
kinderen Michiel van
Elsacker ende hunne
naecomelinghen eene weyde,
gronde ende toebehoortten
vandyen, groot ontrent een
halff buynder ombegrepen
der maten geleghen alhier by
het Molenbosch*

28-01-1709 te Loenhout

Jan Matthys, als secretaris, laat officieel weten aan Jan Lenaert Wirckx dat hij op de eerstkomende gerechtsdag dient te verschijnen.

*Maendagh 28 January 1709
int ghereghit*

*den secretaris Joan
Mattheus van Elsacker*

*Begeirt voor ooghen teghens
den naestkomenden ghereghits
daeghe
Jan Lenaert Wirckx d'aude
om &
Ende is alsoo by schepenen
gewesen midts dese Acte
doende eene reghtelycke
wete*

M van Elsacker 1709

28-02-1709 te Loenhout

De vorster van Loenhout verklaart dat hij Jan Lenaert Wirckx (zie 28-01-1709) heeft gesommeerd van het vonnis dat te zijnen laste is geweest op 25 februari 1709 omtrent achterstallige betalingen van renten aan de erfgenamen van Michiel van Elsacker en aan het klooster van Ste Martens ten Troon.

*Den onderges vorster van
Loenhoudt verclaere ten
versoecke vanden secretaris
Joan Matheus van Elsacker
gesommeert te hebben Jan
Lenaert Wirckx metten
vonnisse t synen laste
gewesen den 25 february
1709
Actum 28 february 1709*

Jan Dewenter

10 februari 1710

Jan Matthys ondertekent een akte voor het gerechtshof over een conflict tussen Nicasius Niele en Jan Verboven.

*Maendagh 10 february 1710
int gerecht.*

*D'heere Nicasius Niele
coopman tot Antwerpen.*

*Begiert voor hoogen tegens
den eerstcomende
gerechtdaeghe Jan Verboven
om Ma.*

*Ende is alsoo by schepenen
gewesen midts met dese acte
doende eene rechtelycke wete
ende was onderteeKent*

M. van Elsacker 1710.

10 oktober 1711 te Loenhout

Machtiging aan de voogden van Willem Lambrecht Broomans tot het verkopen van zijn deel in de voorgeschreven tiende van Loenhout daar de erfenis van dit weeskind belast was met de schulden van zijn vader. De erfbrief wordt in twee delen opgesteld.

*..... Actum 10 8bris 1711 int
gereght present schouteth
ende schepenen
voorgenoemt. Ter
ordonnantie vande selve
was onderteeKent*

M van Elsacker

10 oktober 1711 te Loenhout

*Erffbrief van d'eene hellicht
vande thiende tot Loenhout
gecocht van d'erffgenamen
Broomans*

*Erffbrieff van d'ander
hellicht van de thiende tot
Loenhout gecocht van
d'erffgenaemen Broomans*

.....

terug

Jan Matthys als secretaris die niet voldoet

11 mei 1716 te Loenhout

Door de schepenen van Loenhout wordt bevestigd dat er voor de rechtbank een zaak is ontstaan tussen Jan Matthys en de schout van Loenhout wegens de weigering van Jan Matthys om verschillende personen, dewelke door de schout waren gedaagd, op de rol te plaatsen. Het was de taak van Jan Matthys om hier een gevolg aan te geven. Blijkbaar is hij hier echter niet mee akkoord en hij zal het dus ook niet doen.

25 mei 1716 te Brussel

De Vrouwe van Loenhout, Bernardine Herry, verzoekt procureur Sittart om uit haar naam bij de Raad van Brabant een verzoek te richten tot maning aan Jan Matthys en om door te gaan tot het einde. Zij oordeelt dat Jan Matthys nu toch te ver gaat in zijn verzuim en tracht zelf in te grijpen om een definitieve beslissing af te dwingen.

*De onderschreven
verclaeren geconstitueert
ende volle macht gegeven te
hebben soo sy doen by desen
aenden procureur Sittart
omme vuyt hunnen naeme
ende van hunnen twegen
Requeste te presenteren in
den souvereynen Raede van
Brabant tot laste van
Mattheus van Elsacker
secretaris van Loenhout ende
deselve Requeste totten
diffinitive toe te vervolgen
met kiesinghe van Domicilie
ten huysse des selffe
gheconstitueerde, gelovende
ende verbindende alsnaer
rechte
actum Brussel den 25 may
1716
was onderteeckent*

*B. J. Herry Vrouwe van
Loenhout.*

18 juni 1716 te Loenhout

De Vrouwe van Loenhout en de schout dagen Jan Matthys voor de Raad van Brabant daar hij zich niet blijkt te houden aan de reglementeringen voor de salarissen zoals deze bepaald zijn door de hoofdbank van Zandhoven. Ook op het financiële vlak houdt Jan Matthys zich niet aan de geplogenheden. De Vrouwe van Loenhout reageert ook hierop, maar Jan Matthys zal dit eveneens naast zich leggen.

*Aen den Keyser
ende Coninck in synen
souvereynen Raede
geordonneert in Brabant*

*Verthoont reverentelyck die
Vrouwe der heerlyckheyd
van Loenhout met haer
gevoeght den schouteth
derselve prochie ettca*

*Insinuatio facta hac 18 juny
1716
R. Schillemans*

31 juli 1716 te Brussel

Jan Matthys wordt nogmaals gesommeerd zich te houden aan de reglementeringen betreffende de betalingen van salarissen volgens de hoofdbank van Zandhoven door de Vrouwe van Loenhout en de Schout. Ook hier reageert Jan Mathhys niet op.

7 augustus 1716

Jan Matthys wordt nogmaals gesommeerd te voldoen aan het vonnis van de Raad van Brabant van 11-05-1716 en van 31-07-1716 ten einde zich te houden aan de reglementeringen betreffende de betaling van salarissen volgens de hoofdbank van Zandhoven.

*Carel by der gratie Godts
Rooms Keyser altyt
vermeerder des Ryckx,
Coninck van Castillien, van
Leon, van Arragon,
Aertshertoghe van
Oostenryck, van Lottrycke,
van Brabant, van
Limbourgh, etc, den eerste
van de deurweederen van
onse Raede geordonneert in
Brabant saluyt*

22 augustus 1716

Jan Matthys wordt gesommeerd te voldoen aan het vonnis van 07 augustus 1716 en tot de betaling van de kosten hiervan binnen de 12 dagen. Jan Matthys werd hiervoor reeds veroordeeld. Nu komt er een deurwaarder aan te pas om te manen tot betaling binnen de 12 dagen, anders volgt er echte uitvoering van het vonnis.

*Ten versoecke van de
voorschreven Vrouwe der
heerelyckheyd van Loenhout
ende tot Popenonck
brachten van den originele
executieve gevoeght op den
vonnisse waer van hier
boven staet copye soo wort
door my onderschreven
deurweeder van den
voorschreven Raede inden
naem des Keysers ende*

*Coninck als Hertogh van
Brabant gesommeert
Mattheus van Elsacker
secretaris van Loenhout tot
voldoeninghe van den
inhoude van voorschreven
vonnisse als tot betaelinghe
van costen daer omme
gedaen ende te doen binnen
tweelft dagen op pene van
reele executie,*

*actum 22 augustii 1716
Schillemans*

07 juni 1719 te Brussel

De Raad van Brabant geeft de toelating aan de Vrouwe van Loenhout, de Douariere van Sieghem, om een substituut-secretaris aan te stellen en om deze behoorlijk in te richten. Er zullen er een hele reeks volgen, het zal inderdaad niet makkelijk geweest zijn voor deze mensen om op zulke manier samen te werken met de secretaris, die zelf nog eens gemaand wordt tot het uitoefenen van zijn ambt.

*Aen den Keyser ende Coninck in synen
souvereynen
Raede geordonneert in Brabant.*

*Erbiedinghe die Vrouwe Douariere van
Sieghem als Vrouwe van Loenhout,
Poppendonck met haer gevoeght den
schouteth, schepenen, gesworenen der selve
heerelyckheyd van Loenhout ende
Poppendonck conform het alhier
geannexeerde sub numero primo hoe dat
niettegenstaande het vonnis hier ten hove
becomen tot laste van sr Jan Mattheus van
Elsacker secretaris der geseyde
heerelyckheyd alhier mede gaende sub
numero secundo ende d'ordonnantie van
den hove daerinne vervath continuerende
dat aen den voorschreven Jan Mattheus
van Elsacker wordt geordonneert dat hy
t'elcken gerechtsdaeghe ende in alle
voorvallende wettelycke vergaderinghe
daer aensocht synde hebben in rolle ende
andere behoorelycke documenten
personnellyck soude hebben te compareren
ende van aldaer syn devoir ende functie
behoorelyck te exerceren op pene dat
t'synen laste naerdoor sal worden voorsien
met condanatie van den selven Jan
Mattheus van Elsacker in de costen waer
van aen hem d'insinuatie... door den
deurweerder Schillemans van op den
sessentwintighsten juni 1719 aenden selven
Jan Mattheus van Elsacker geordonneert
heeft ende noch continueert in hetselve
gebreck ofte refues van t'gene hem by den*

voorghevoerden vonnisse geordonneert oock
niettegenstaande hy selve door den officier
der voorschreven heerlyckheyd
succesivelyck vermaent is gheworden
conform het alhier geannexeerde sub no 3,
4, 5, 6, 7 et 8 verificherende dat selffs als het
queste was van informatie te nemen van
officie wegghen hy sich hoort te soecken
gemaect ende met end gecompareert door
den officier twee daeghen succesivelyck
geroepen synde met annotatie dat den
schouteth ende schepenen daertoe
expresselyck waeren vergaedert ten gerecht
caemere tot soo verre dat d'informatien
alsoo syn moeten daer blyven ende door
alsulcke by Mattheus van Elsacker niet
alleen wordt opentlyck gecontravenieert
aende positive ende formele ordonnantien
van desen hove vervath in den
gepresteerden vonnisse maer dat oock de
ghemeynte in de directe van haer affairen
ende het publieck voorders groote preinditie
comen te senden waerover de Vrouwe
verthoondert so continuelyck ende veele
clachten soo weygert den voorschreven
schouteth, schepenen en gesworenen als
meer andere geinteresseerde geschiedt syn
ende noch daegelyckx comen te geschieden
breeder vermeld in het voorheer ... ende
want sy selffs in confidentie diensvolghens
geobligeert is daerinne behoort... te voorsien
dat te meer in aensien van by haer
geobtineerde ordonnantie penael van desen
hoven oorsaecke de verthoondersse haer..
weerende tot U.E. Majesteyt.
Oodtmoedelyck biddende gelieve gedaen te
syn van decreteerende de pene tot laste van
den voorschreven Jan Mattheus van
Elsacker by den vonnisse van desen hove in
dato seventhien juni 1719 annex sub no 2
gecommineert te permitteren aen de
suppliante van ten minste by provisie
eender anderen bequamen persoon
t'authoriseren tot het doen van de functie
van secretaris in de voorschreven
heerlyckheyd van Loenhout ende
Poppendonck ende denselven daertoe
behoorelyck in bodt te laten stellen cum
expensis doende est

Copie van den tweeden appointement
Copie van den appointement
Advies vant officie fiscaal van Brabant om
ettca
actum elfffsten july 1723
ende was onderteeckent
L. van der Linden

*Gehoort t'officie... t' hoff
decreterende de pene
gecommuneert tot laste van
Jan Mattheus van Elsacker
by den vonnisse van den
sevensten juny 1719
permitteert de suppliante by
provisie ende tot naerder
order eenen anderen
bequamen persoon t'
authoriseren tot het doen
van de functie van secretaris
in de heereelyckheyd van
Loenhout ende Poppendonck
ende denselven daertoe
behoorelyck in te laeten
stellen.*

*Actum dertigsten juni 1723
was geparapheert
onderteeckent
L. van der Linden*

26 juni 1719 te Brussel

De Vrouwe van Loenhout en de schout van Loenhout dagen Jan Matthys voor de Raad van Brabant ten einde hem te verplichten zijn werk en zijn functie van secretaris behoorlijk uit te voeren en recht te hebben op de documenten. Het gaat blijkbaar van kwaad naar erger.

*De vrouwe Douariere van Sieghem, vrouwe
van
Loenhout ende Pependonck
Schouteth vanden selven Dorpe suppliante
&
Jan Mattheus van Elsacker secretaris
aldaer geinsinueerde.*

*Ghesien in synen Maiesteyts Souvereynen
Raede geordonneert in Brabant copye van
de Requeste des suppliants aldaer
gepresenteert den tweeden aprilis 1718
ende ten eynde 't Hoff soude gelieven
gedient te wesen aen den geinsinueerden t'
ordonneren dat hy t'gereghsdaeghe ende in
alle voorvallende wettelycke vergaderinghe
der aensocht synde inde de rolle ende
andere behoorelycke documenten
personnellyck soude hebben te compareren
ende aldaer syn devoir ende fonctie
behoorelyck t' excerceren op pene van
privatie van syn officie ende dat aen de
suppliante soude worden gepermitteert
iemandt anders in syne plaetse te stellen
ende commiteren tot het bedienen ende
doen der functie van secretaris ofte
welanderssints soo ende gelyck t' hoff soude
vienden te behooren cum expensis ghesien*

*d' iterative ende penaele ordonnantie
daerop gevolght den dryentwintighsten
martii 1719 met den relaese van d'insinuatie
daervan gedaen op den vyfthienden may
lestleden door den deurweerder Schillemans
ende midts de niet voldoeninghe der
geinsinueerde t'hoff decreterende de pene
ghecommuneert by de voorschreven
iterative ende penaele ordonantie ende
rechtdoende op de copyen ordonneert aen
den voorschreven geinsinueerden dat hy
t'selven gherecht daeghe ende malle gereghet
daeghen ende in alle voorvallende
wettelycken vergaderinghen des aensocht
synde met deswege ende andere
behoorelycke documenten hebben te
compareren ende aldaer syn devoir ende
functie behoorelyck t'excerceren op pene
dat t'synen hartenaerder sal worden
versien den voorschreven geinsinueerden
tot dyen condemnerende ende costen
hieromme geresen beloopende ter somme
van eenendertigh guldens daerinne
begrepen d'executoriale aldus gedaen
binnen Brussel desen seventhen juny
seventhien hondertnegenthien ende was
onderteeckent*

St. Loyens

*Copye van den Relaese
Ten versoecke van de
vrouwe Douariere van
Sieghem, Vrouwe van
Loenhout en Popenonck
met haer ghevoegt den
Schouteth vanden selve
Dorpe ende uyt van
d'exentorials gevolght op
den vonnisse waeraen dit
myn relaes is geannexeert
soo hebbe ick
ondergeschreven
deurweerder van den
Souvereynen Raede van
Brabant inden naem des
Keysers ende Coninck als
Hertoghe van Brabant copye
van den voorschreven
vonnisse geinsinueert aen
Jan Mattheus van Elsacker
secretaris aldaer
actum desen
sessentwintighsten juni 1719
ende was onderteeckent*

10 maart 1721 te Loenhout

Jan Matthys wordt in volle vergadering van de gemeente (met meer dan 100 aanwezigen) door de Vrouwe van Loenhout bedreigd met: "Ik zal u leugenachtig maken". Waarop Jan Matthys repliceert: "Daar zijt gij niet bekwaam toe" Men vraagt zich af of de secretaris zich dit wel moet laten welgevalen.

1723 te Loenhout

In 1723 krijgt de Vrouwe van Loenhout de toestemming een substituut-secretaris aan te stellen, hetgeen ook gebeurt. Vanaf die tijd komen er ook berichten over het merkwaardige gedrag van Jan Matthys, over de publieke "sottichheden" die hij opvoert. Hij lijdt blijkbaar aan zelfoverschatting en meent dat niemand gezag over hem kan laten gelden, ja dat hij zelf de koning en de keizer is! Officieel blijft hij secretaris van Loenhout, maar er komen een aantal substituut-secretarissen.

07-02-1724 te Brussel

Jan Matthys wordt gemaand door de Raad van Brabant om de sleutels en de papieren van het secretariaat af te geven binnen de drie dagen.

*Carel by der Gratie Godts, Rooms Keyser
altyt vermeerder des Ryckx, Coninck van
Castillien, van Leon, van Arragon, etc,
Aertshertoghe van Bourgondien, van
Lothryck, van Brabant, etc, den eerste
vande deurweerder van onsen Raede
geordonneert in Brabant Saluyt
Wy ontbieden ende bevelen u daertoe
committerende by desen, dat soo verre u
blycke van sekere appointementen gegeven
in onsen voorschreven Raede den
sesthienden December lestleden ten
voordele vande Douariere van Sieghem als
vrouwe van Loenhout, Poppendonck, etc:
suppliante ter eenre ende ten laste van Joan
Matthys Elsacker secretaris aldaer
geinsinueerde ten andere syde gy indien
gevalle ten versoecke der voorsschreve
suppliante seth ende stelt den selven
appointementen naer syne forme ende
teneur tot geheelder ende volcomender
executie soo verre eenighe daer toe staet
bedwingende reelyck ende met feyte den
gene ofte de gene die daer omme sal ofte
sullen behooren, behooren bedwongen te syn
by ende met alle behoorelycke wegen ende
manieren van bedwanghe, daer toe
dienende mede tot betaelinghe deser ende
uwer executie van des te doen met allen
t'gene daer aen leeft geven wy u volcomen
macht, authoriteyt ende sonderlingh bevel
by desen, ontbieden daeromme ende bevelen
alle andere officieren, justificieren ende
dienaren ons voorsschreve landts van*

*Brabant dat sy u dit doende allen hulp ende
bystandt doen soo verre sulcx behoeft, ende
sy des van u versocht worden want ons
alsoo ghelieft gegeven binnen onse stadt
Brussele onder onsen grooten segele desen
vierden fabruary seventhien hondert
vierentwintigh ende was geparapheert*

*De MaTh
onderstont by den Keyser en den Coninck in
synen Raede onderteeckent*

J van Linden

27 juli 1728 te Loenhout

De procureur-generaal, op inspectie zijnde, stelt vast hoe Jan Matthys zich, te midden van het Loenhoutse volk, misdraagt en uitdagend danst en roept: "Ik ben de Keizer". Jan Matthys heeft blijkbaar echter een hele massa volks op zijn hand.

20-08-1729 te Brussel

De Heer van Loenhout, P. J. van der Laen, verplicht de gemeente er toe om alle veertien dagen gerechtsdagen te houden om aan iedereen een goede en vlugge rechtspraak te kunnen garanderen.

*Seer goede vrinden de
wethouderen ende gesworene
van Loenhout ende
Poppendonck.*

*Alsoo ick myne brieven
vanden 23 meye ende 4en
july lestleden geschreven
hebbe, aen dewelcke ick my
referere, ten regarde van het
houden vande
gerechtsdaegen, soo ist dat
ick, als uwen Heere,
ordonnere van dat gy
deselve gerechtsdaegen sult
hebben te continueren van
vierthien te vierthien
daegen, ende een ieder te
doen goede ende corte
expeditie van justice uwe
recommanderende - altoos
de eendracht den pys ende
vrede op dat den goede Godt
ons synen segen magh geven
als over onse geheele
gemeynte t'gene verhopende
blyve*

*Uwe Seer geaffectioneerden
Heere*

*Ondert P J Vander Laen de
Bisecq*

terug

Jan Matthys: "Sottichheden" te Brasschaat

De vorster van Loenhout verklaart hoe hij ten huize van herbergier Matthys de Laet uit Brasschaat werd geroepen. Op 30 juli 1728 had Jan Matthys zich in deze herberg misdragen. Blijkbaar wilde Jan Matthys de herbergier laten arresteren en laten opsluiten in het Steen te Antwerpen. De herbergier liet zich echter niet overdonderen. Hij legde klacht neer. De afloop van dit verhaal is niet bekend, maar het typeert wel Jan Matthys.

14 augustus 1728 te Brasschaat

*Den onderschreven Vorster
der heereijckheyt van
Loenhout verclaert ende
asserteert op synen eede in
het aencomen syner ampt
whaerachtigh te wesen hoe
dat hy op de 30en der
voorlede maendt july 1728 is
geweest ten huysse van
sekeren Matthys de Laet
herbergier woonende tot
Brasschaet onder Teckeren,
alwaer oock was Jan
Mattheus van Elsacker
secretaris van Loenhout den
welcken vragende aen den
onderschreven, wat gaet gy
naer Antwerpen doen, ick
arrestere u hier uytten
naeme van den Keyser, waer
op den onderschreven seyde,
laet my den Keyser eens
sien, waer op ditto secretaris
antwoorde, ick ben de
Keyser selve, seggende
voorts aen den
onderschreven, wheet gy wel,
hoe veel trappen dat aen het
Steenpoort syn, ick sal u die
van daeghe laten tellen, ende
soo meer diergelycke
sottichheden, treckende
bovendien uyt syne sacken al
wat hy er inne hadde,
hetwelck hy leyde op eene
tafel toen en seyde aen den
andere, sa doet gy oock so,
ende soo meer diergelycke
teecken van sottichheden.
In teecken der waerheyt
hebbe dese onderteeckent*

*desen 14 augustii 1728
ende want ettca t' oirconden
ettca
ende was onderteeckent*

Guillaum Bonsi.

terug

Problemen te Loenhout

10 maart 1721 te Loenhout

Jan Matthys wordt in volle vergadering van de gemeente (met meer dan 100 aanwezigen) door de Vrouwe van Loenhout bedreigd met : "Ik zal u leugenachtig maken". Waarop Jan Matthys repliceert : "Daar zijt gij niet bekwaam toe...." Men vraagt zich af of de secretaris zich dit moet laten welgevalen. Tenslotte blijkt dit geen banale ruzie meer te zijn. De Vrouwe van Loenhout is ook niet de eerste de beste om tegenin te gaan, tenslotte vertegenwoordigde zij het keizerlijk gezag. Op de vergadering waren blijkbaar meer dan 100 personen aanwezig. Dit wijst er wel op dat de bevolking benieuwd was naar de afloop. Ik vermoed dat zij kwamen zien hoe Jan Matthys het er vanaf zou brengen. Blijkbaar had hij dan toch een grote aanhang in het dorp. Uit de hele tekst blijkt wel dat men vindt dat Jan Matthys zich niet door de Vrouwe van Loenhout moet laten leugenachtig maken.

*Dese Bernardine Louise Herry, vrouwe van
Dorpe & Heereflyckheyte van Loenhout, heeft
in volle vergaderinghe van de gemeynte
aldaer ten presentie van ontrent ofte over
de hondert personen, alwaer sy was
gecoomen om de selve vergaderinghe te
beletten, tegen den secretaris aldaer in
fonctie synde op Sinte Matthys dagh naer
noen aen huysse van Cornelis Jan Roelen
geseyt in verbis ick sal u leugenachtigh
maecken, waer op ditto secretaris
antwoorde, daer syt gy niet bequaem toe,
nochte iemant in de werelt, ick sal u dat
publiequelyck doen herroepen, dat gelove
ick u, waerop sy repliceerde, doet gy u best,
ende alsoo den voorschreven secretaris dese
injurie niet en can nochte en behoort te
lyden als synde de selve geprofereert in de
voorschreven publicque vergaderinghe, en
om dat hy is eenen van eere, van goede
fame & reputatie mede becleedende het
ampt van secretaris waer van behoort
vervrempt te syn alle blame van
leugenachtigheyt.
Soo is de vraeghe ofte den voorschreven
secretaris is gefondeert tegens de
voornoemde vrouwe van Loenhout aen te
stellen acte van injurie, & in welcker
voegen hy de ten dien eynde soude
dienen te nemen.
Gesien by de onderschrevenen Advocaeten
vanden Souvereynen Raede van Brabant*

den bovenstaenden casus positie ende
vraege daer uyt geformeert, Het advies
gedraeght voor de affirmatieve, uyt
redenen dat soo volgens de gemeyne
estimatie vande menschen, als volgens
d'uniforme leeringe der authouren voor
actie baerende injurie wort gereputeert
wanneer iemant een ander seght, gy liegh¹
verba enim illa ...inquit Julius Clavus &
injuria no 13 tu mentivis, sunt ex
confuetdine inducta, ut habeant vim
injuriandi ut est omnibus notum, waer aen
syn conform, faber ad codicem, lib 9 tit 20
definitio Christineus ad confuet mechlin tit
2 art 4 n12 et 13, et passim omnes alii waer
uyt wort besloten dat de voorschreven
woorden, ick sal u leugenachtigh maecken
in casu gevoert buyten contestatie des te
meer voor injurieuus moeten geacht worden,
primo omdat de selve woorden met
meerderen opseth van injurie, syn
geprofereert als by exempel het simpel
seggen gy liegh, secundo omdat de selve
syn geseght in volle vergaedinghe van t'
geheel dorp ende teghens eenen persoon by
alle de werelt wort gehouden buyten blame
ende van goeden reputatie dienvolgens dat
hy niet en can nochte en mach sulcke salvo
honore te tollereren waer uyt consecutief is
dat hem is geboren eene formele actie van
injurie ende ad pallinodium die hy ten laste
van de voornoemde vrouwe van Loenhout
behoort aen te stellen inden Souvereynen
Raede van Brabant ende aldaer
concluderen ten eynde aen haer sal worden
geordonneert de voorschreve injurie
publieckelyck in ofte in eene andere
publicque vergaderinge gebannen van
schaere te herroepen ende dat sy tot dien
sal worden gecondemneert in een amende
van hondert pattacons ofte alsulcken
meerdere ofte mindere als het hoff sal
vinden te behooren ten behoeve vanden
armen ofte soodanighe als het hoff sal
goetvinden van Loenhout met de costen.

Aldus geadviseert binnen Brussel desen 10
meert 1721
Damen, J.J.Gryspeert

¹ gy liegh: "die woorden immers, zegt Julius Clavius, en de belediging
no 13 'gij liegt' zijn uit gewoonte ingevoerd, om kracht van bedreiging
te hebben zoals aan iedereen bekend is (waar ook mee akkoord gaat)
faber bij het kerkelijk wetboek, boek 9, titel 20 de bepaling bij
Chritineus bij het gewoonteboek van Mechelen tiel 2, artikel 4 n 12 en
13 en alle andere op allerlei plaatsen"

midden van het Loenhoutse volk, misdraagt en uitdagend danst en roept: "Ik ben de Keizer". Jan Matthys heeft blijkbaar echter een hele massa volk op zijn hand. De vorster van het dorp, Bonsi genaamd, zal Jan Matthys wel niet gunstig gezind zijn daar hij door Jan Matthys in het openbaar uitgedaagd word. Jan Matthys daagt hier eigenlijk alle gezagsdragers in het openbaar uit. In dit verband mogen wij ook niet vergeten dat Jan Matthys aan de parijse Sorbonne gestudeerd had, waar op dat ogenblik de "Verlichting" reeds in opmars was. Zoals de wetenschappelijke vooruitgang afhing van de vrije communicatie tussen degenen die haar beoefenden, zo scheen er op het sociale vlak een vrije discussie te ontstaan tussen de mensen. Daarom was de Verlichting wat de politieke kant betreft, vol kritiek op de oude politieke machthebbers. Het Goddelijk recht der koningen werd ter discussie gesteld en verworpen. Jan Matthys had dit blijkbaar goed onthouden. Misschien zag hij beter dan wie ook de onvolkomenheden van het systeem en ageerde hij er tegen op een manier die het volk aangenaam was, maar de gezagsdragers niet. Nu zou men Jan Matthys misschien een anarchist noemen. Wij kunnen deze theorie natuurlijk niet bewijzen. Wanneer men de navolgende documenten leest dan denkt men spontaan "die man is gek!". Die gedachtengang is misschien juist, ofwel is ze te eenvoudig wanneer men bedenkt dat deze documenten zijn geschreven door en voor personen die door Jan Matthys werden aangevallen. Zij krijgen hiermede de kans om zich te verdedigen en zodoende het gelijk aan hun kant te halen. De documenten laten ons echter niet toe om iets te bewijzen, wij laten ze dus voor zichzelf spreken.

*Den ondert. Vorster der
heereflyckheyt van Loenhout
verclaert ende attesteert op
synen eede in het aencomen
synder ampt gedaen
waerachtig te wesen hoe hy
op den 27en deser maendt
july 1728 is gegaen beneffens
ende ter presentie van den
heere desen dorpe ende
d'heer Schouteth alhier ten
huyse alwaer den heere
Raedt ende procureur
generael gelogeert was ende
comende ontrent de kercke,
soo hebbe beneffens
voorschreven heeren gesien
als dat den secretaris Jan
Mattheus van Elsacker al
besigh was met den menigthe
van volck, den vogel te
schieten die hy daer
opgericht hadde ende hem
daerover culongierende
seyde, seyde gy my comen
culongieren, ick hebbe de
permissie vanden Keyser in
mynen sack, en ick ben den
Keyser selffe, ick sal sien off
myn heer boven den Keyser
gaet, ja roepende tegens het
volck, Bonsi hoort een roer,*

*ja haelter oock t'sien, waer
op hy uyt het volck quamp
gesprongen tot voor de
voorschreven heeren ende
aldaer al voor loopende en
dansende dede niet anders
als roepen, ick ben de Keyser
en hebbe de permissie van
den Keyser, al springende en
dāssende tot aen het huys
alwaer den heere procureur
generael voort gelogeert was
roepende allen het volck met
hem die alle oock een groot
geschreeuw en laweyt
maeckten
t'oirconden ettca*

*ende was onderteeckent
Guilham Bonsí*

terug

De scheiding

Scheiding van goederen tussen Jan Matthys van Elsacker en zijn vrouw Magdalena Tappers.

Jan Matthys wordt bijgestaan door zijn broer Peeter, pastoor van St Willibrordus te Antwerpen, en advocaat mr van Grinsven. Het is duidelijk dat zijn broer Peeter, pastoor van de St Willibrordusparochie te Antwerpen, de kant kiest van Jan Matthys in deze zaak. Wist hij meer Misschien ligt hier wel de uitleg waarom Jan Matthys later naar zijn broer trekt en er ook zal sterven. Magdalena Tappers wordt bijgestaan door haar schoonzoon, Leobardus Vierlingh, en advocaat mr Aerts. Het is dus wel zeker dat tenminste haar schoonzoon haar zijde kiest. Het moet dus wel een diepe scheuring geweest zijn in het gezin. Was het mogelijk enkel het gedrag van Jan Matthys dat bepalend is geweest voor de scheiding of zijn er nog andere factoren die hiervan gebruik gemaakt hebben ?

Niettegenstaande het echtpaar er niet meer toe te bewegen was om samen te blijven leven aanvaardden zij een minnelijke schikking. Magdalena Tappers eist echter en verkrijgt dat de scheiding tussen de beide hoven wordt gesepareert. Zij wil Jan Matthys blijkbaar niet meer zien of horen. Jan Matthys woonde toen in het Schaliënhuis. Magdalena Tappers woonde in het huis ernaast, dat "De Doren" werd genoemd. Dit huis is de huidige taverne "Far West" met zijn typische knik in de gevel die er toen reeds in was.

Dhr Essers, substituut-secretaris, wordt in dit proces vermeld en zal gaan inwonen bij Jan Matthys en de secretaristaken op zich nemen. Blijkbaar is men bij de Raad niet zeker of Jan Matthys zijn werk goed zal kunnen uitvoeren. Blijkbaar kiest men het zekere voor het onzekere.

Wij laten best het document voor zichzelf spreken.

03 juni 1741 te Loenhout

Verbael ad accordandum.

*d'Heer Joannes Mattheus van Elsacker,
secretaris van Loenhout, suppliant,
jouffr. Magdalena Tappers, desselfs
huysvrouw.*

Binnen Loenhout den 3 juni 1741.

*Syn gecompareerd den voorschreven
suppliant met den Hr. pastoor van St.
Willebrordus by Antwerpen, synen broeder,
geassisteert van synen advocaat C.G. van
Grinsven.*

*Ende de voorschreven jouffr. Magdalena
Tappers met Sr. Vierlingh, haeren
schoonsone, geassisteert van synen
advocaat Aerts.*

*Partyen geassisteert als boven,
geconsidereert hebben het gevolg van dese
saecke ende dat daer uyt in cas van
voortganck staen te resulteren
lanckduerighe, hefftige ende lelycke
procedueren ende dat sij hinc inde in
geender manieren hier in verstaen nochte
en conden worden beweeght van met
malcanderen te wonen, om redenen
wederzyds aen ons commissarissen
voorgedraeghen, maer dat sy versoecken
absolutelyck van malcanderen gesepareert
te syn, soo van goet als van lichaam, soo ist
dat sy naer veele ende lanckduerighe
conferentien ende tusschenspreken van
wederzeyts vrienden en advocaeten,
verclaeren veraccordeert te syn op de
manier naervolghende, te weten:*

*Dat de voorschreven huysvrouw van den
secretaris sal hebben ende behouden het
bewind ende administratie van haere
patrimoniele ende aenbestorven goederen
tot Roosendael ende daer ontrent het
gebiedt der Heeren Staete geleghen met de
voordere acquisitien, indien daer eenighe
geduerende het houwelyck syn geschiet ende
voorts met de verschenen onbetaelde
revenueen ende te verschynen.*

*Dat den suppliant sal behouden de directie
van syne goederen ende secretarye tot
Loenhout ende andere in Brabant geleghen
ende met de conquesten aldaer gedaen, alles
met den achterstel der revenueen ende
alsnoch te verschynen.*

*Behoudens dat syne huysvr. toegestaen
worde de continuatie van haere woninghe
in het huys door haer alnu bewoont
wordende met den aengelegghen hoff, gelyck
dye omringelt ende gesepareert is met
latten, sullende de communicatie met het
huys des suppliants worden toegemaeckt.
Dat noch d'een noch d'ander en sal moghen
maecken lieve kinderen nochte sonder*

*permissie van desen Raede eenige
alimentatie doen van eenighe goederen,
renten ofte capitaelen ten interest loopende
wesaengaende soo d'een als d'ander sal
mogen annotatie doen doen bekend
maeckinghe ofte registratie daer man sal
goet duncken.*

*der goederen, renten ende capitaelen hun
hier voore respectievelyck toegeschreven,
mitsgaeders van de schulden, indien off
voor soo vele daer eenighe syn om partyen
daer over summarie gehoort voorders
gedisponeert te worden naer behooren.*

*Dat Sr. Essers, actuele clerck der secretarye
sal comen te woonen by den suppliant tot
bedieninghe der selve ende dat op de voet
ofte emolument, gelyck hy die nu bedient off
gelyck hy daer Dat de mobiliare effecten
ende pretentien affgetrocken de schulden
sullen worden gedeylt halff ende halff.*

*Dat tot dyen eynde de huysvrouwe des
suppliants sal overgeven eenen staet voor
ons commissarissen van de selve mobiliare
effecten ende active pretensien, abstract
van de revenuen naer sullen convenieren.
Dat alsoo de pampieren der secretarye door
hem sullen worden gebrocht ten huysse des
suppliants op de caemer daer de selve te
vorens hebben geweest ende aldaer
verblyven.*

*Ende aengaende d'educatie, onderhoud ende
last van hunne kinderen, het selve sal ten
opsichte van de twee oudste gedaen ende
gedraeghen worden by de huysvr. des
suppliants ende aengaende de twee jongste
door den suppliant selffs.*

*Dat hiermede de authorisatie volcomen by
de huysvr. des suppliants by acte van desen
Raede den 25 january comt te cessereren.*

*Dat den suppliant sal formeren ende aen
syne huysvr. doen behandighen eene staet
van de immeubele goederen, soo van de
gene van synen cant als van de gene
achtergelaeten by Sr. van Gilsen, gelycke de
huysvrouwe des suppliants van de gene op
haer verstorven, soo by doot van haere
ouders als van haeren broeder ende suster,
soodanighe staet sal behandighen aen
haeren man.*

*Waermede het proces over de successie van
de voorschreven van Gilse ende syne susters
by de huysvrouwe des suppliants begonst,
comt te cessereren. Dat soo dese commissie als
de voorgaende sal gedraeghen worden uyt
de gemeyne masse der voorschreven
gehuysschen, versoeckende hier van
decretement ende acte.*

*habeant et facta est
condamnatio per curiam*

12-02-1742 te Loenhout

Tijdens de huwelijksperikelen van Jan Matthys en Magdalena Tappers is er sprake van een notitieboekje waarin aantekeningen gemaakt zijn omtrent de leveringen van bier. Er werd blijkbaar nog steeds bier gebrouwen in het Schalienhuis. Magdalena had dit boekje in haar bezit en Jan Matthys eiste dit boekje op. Het is dus wel duidelijk dat Jan Matthys geen brouwer was in het Schaliënhuis te Loenhout.

terug

Magdalena Tappers neemt over

Het is opvallend dat vanaf nu de naam van Jan Matthys niet meer in de documenten te vinden is. Er is steeds sprake van de Jouffrouwe Magdalena Tappers, de huisvrouw van de secretaris Jan Matthys van Elsacker "geduerende haersmans onbequaemhey". Jan Matthys is blijkbaar uit het dorp verdwenen. Niemand doet nog een beroep op hem. In de documenten wordt hij nog wel vermeld als zijnde de secretaris. Hij trekt ook nog de emolumenten hiervoor, daar waar M. A. Essers de werkzaamheden uitvoert. Maar waar is Jan Matthys dan? Is hij nog wel in het dorp? Is hij ziek? Zeer waarschijnlijk is Jan Matthys, vrijwillig of gedwongen(?), naar Antwerpen vertrokken bij zijn broer Peeter, die pastoor was in de St Willibrordusparochie.

Wij merken ook op dat M. A. Essers tekent als substituut-secretaris.

21-04-1736 te Loenhout

Magdalena Tappers daagt Hendrik Wauter Quirynen, als borg voor Jan Baptist Eelen, voor het gerecht om een achterstallige schuld van 100 gulden te doen betalen. Buiten het Schaliënhuis en Den Doren hadden zij dus nog meerdere eigenommen in Loenhout.

*Desen segel dient totte
geannexeerde Aenspraeke
ende Conclusie voor
jouffrouwe Magdalena
Tappers, huysvrouw van
dheer secretaris alhier,
tegens Hendrick Wauters
Quirynen als borge voor Jan
Baptiste Eelen, gedaegde,
geexhibeert ten gerechte
vande 21en april 1736*

Conclusie

*Voor
Jouffre Magdalena Tappers,
Huysvrouw van dheer
Secretaris Joan Math van
Elsacker,
Aenleggeresse*

*Contra
Hendrik Wauter Quirynen
Als borge voor*

21-04-1736 te Loenhout

Magdalena Tappers daagt Hendrik Jan Bartholomeeusen voor het gerecht wegens achterstallige betaling van een som van 150 guldens met intrest over een periode van 08-04-1712 tot 08-04-1836. Dit bedrag zou Bartholomeeusen normaal op een jaar tijd terugbetaald hebben.

21-04-1736 te Loenhout

Magdalena Tappers daagt Joris Jan Rombouts, borgemeester van Loenhout, voor het gerecht wegens een som van hondert zes en twintig gulden alsook wegens een specificatie ten laste van het dorp Loenhout.

*Desen segel dient totte
geannexeerde Aenspraecke
ende Conclusie genomen by
jouffre Magdalena Tappers,
huysvrouwe van d'heer
secretaris alhier, contra Joris
Jan Rombouts, gedaegde,
geexlibeert ten gerechte van
21 April 1736*

*Huysvrouwe van d'heer
secertaris
Joan Matheus van Elsacker,
Aenleggeresse*

Conclusie

*Voor
Jouffre Magdalena Tappers,*

*Tegens
Joris Jan Rombouts,
Borgemeester de anno 1732
Deses dorps Loenhout,
Gedaegde*

*D'aenleggeresse haer
fonderende van den gedaene
Dagemente concludeert
omme te hebben
voldoeninghe van eene
somme van hondert
sessentwintigh guldens dry
en halve stuyvers soo
overschryffloon als wegens
eene specificatie die die
aenleggeresse tot laste van
desen dorpe was hebbende de
welcke den gedaegde in t
doen synder borgemeesters
Rekeninge de anno voors is
gepasseert volgens de
memorieen specificatie
alhier gevoeght ende by syne*

*rekeninge breeder blyckende
aut alias & sub clausula
salutari cum expensis salvo
cortinghe van de lasten die
d'aenleggeresse aen hem
gedaegde soude schuldigh
syn in synen
burgemeestersboeck de anno
voorschreve ende voorts van
allen deughdelyck bewys van
betalinghe.
Implorerende ettca.*

19-05-1736 te Loenhout

Magdalena Tappers daagt Jan Gerard Kivits voor het gerecht wegens het niet betalen van huur van een huis in de Beirestraat.

19-05-1736 te Loenhout

Vonnis van de zaak dewelke Magdalena Tappers inleidde by het gerecht tegen Jan Gerard Kivits wegens het niet betalen van huur van een woning in de Beirestraat te Loenhout.

Vonnisse

Voor

*Jouffrouwe Magdalena Tappers,
Huysvrouw van d'heer secretaris
Loenhoudt*

*Ten laste van
Jan Gerard Kivits*

*Loenhoudt
19 May 1736*

*Alsoo Jouffrouwe Magdalena Tappers,
huysvrouw van d'heer secretaris alhier,
als aenleggeresse voor d'heren wethauderen
des Dorps van Loenhoudt in rechte
betrocken hadde in het gerecht van date
onderschreven: Den persoon van Jan
Gerard Kivits ingeseten en alhier, gedaegde,
dede blyken van den gedaenen Dagemente
by relaes des vorsters in debita jovina
getoont, soo diende sy Jouffre Aenleggersse
per den procureur J B Pallet ten voor ende
naerbeschreven Gerechte schriftelycke
conclusie, waer by de jouffre aenleggeresse
haer funderende van den Dagemente ende
onder te nemene conclusie seyde het
naervolgende onder alle behoorlycke ende
gewoonelycke protestatien als naer rechte,
hoe dat d'ergenaemen van wylen Cornelis
Arnauts ende Jenneken Bastiaen Theens
aen haer jouffre aenlegeresse hadden
gegeven eene assignatie opden gedaeghde in
desen ter somme van tweentwintigh
guldens thien stuyvers couranten gelde,*

wesende het emport van een jaer huere van
sekere stede mette landen gelegen in de
Beirestraete alhier groot ontrent de XX
gemeten, verschene half Meert duysent
seven hondert sessendertigh, volgens de
conditien van huere de dato 26 8bris 1734
met de weth alhier geschiet, ende by hem
gedaegde eygenhandig onderteeckent ende
geaccepteert, welcken gedaeghde als
huerder, als bleke by de selve conditien
hadde aengenomen alsdan promptelyck te
voldoen op den verschyndagh, ende noch
naerder hadde aengenomen als bleke by
billet van obligatie in cas van noode te
thoonen, mede aengesien den gedaeghde tot
noch toe in mora was blyvende van de
gemelde somme aen de jouffre aenleggeresse
te voldoen, niettegenstaende de minnelijcke
interpellatien, soo vond sigh genootsaecht in
te gaen den middel van rechte, ende mits
allen den welcken gevoecht ettca soo
concluideerde sy jouffre aenleggeresse tot
voldoeninge van de voors somme van
tweentwintig guldens thien stuyvers
courant over huere van den voors eenen
jaere, als mede tot voldoeninge van twee
guldens seven stuyvers twee oort over
salaris, die hy gedaeghde als huerder aen
ditto aenleggeresse sonder costen moeste
voldoen, ende dat den gedaeghde met
vonnisse van U: soude worden alsoo
gecondemneert, ten minsten by provisie
ende onder conditie, aut alias salutariter
cum expensis, ende den gedaeghde voorts
geroepen synde ende niet gecompareert
nochte procureur van synen twegen, soo
versochte d'aenleggeresse in actis ten selve
dage Appoinctement, welcken volgende die
schepenen ter behoorelycken maniere recht
doende, hauden den gedaeghde voor
versteken van Antwoorde, ende mits syne
non voldoeninge condemnieren den selven
den heysch ende conclusie van de
Aenleggeresse te voldoen mette costen hier
omme geresen ende te rysen, beloopende
actum tot Loenhoudt in het Gerecht van
negenthien May seventhien hondert
sessendertigh.

Present d'heere Schauteth ende alle de
Schepenen, excepto Peeter Denis.

Assessor
M A Essers, secretaris substituut

13-04-1737 te Loenhout

Extract uyt de personele
Rolle des Dorps ende

Heerelyckheydt van Loenhoudt

Sabbati 13 April 1737

*Gherecht coram alle de
Schepenen, excepto Jan Louis Arnouts
Jouffrouwe Magdalena Tappers
Huysvrouw van d'heer Joan Matheus van
Elsacker,
Secretaris alhier, Aeleggeresse*

*Contra
Aldegundis de Wijse, weduwe
Jan Janssens Coninckx, verweerdersse*

*A Gerardi, voor de jouffrouwe
Aenleggeresse, doende blycken van den
Daghemente op de persooen van de
gedaeghde verweederesse geschiet, volgens
relaes des vorsters alhier in debita forma
getoont, dient conclusie scripto op zeghel
seggende ende concluderende als by de selve
versoeckende daer tegens DD: sed:
antwoorde, uytterlyck ad primam cum
expensis vermits dusdanighe schuldt.
Concludendo gheheyst is staende tot
namptificatie. De ghedaeghde versoeckt
ende vraeght copye van de conclusie des
Aenleggeresse Dagemente omme ettca*

*Hiernaer volghet copye van de ghediende
Aenspraeke ende Conclusie geexhibeert 13
April 1737*

Aenspraecke ende Conclusie

*Voor
Jouffre Magdalena Tappers, huysvrouw
Van d'heer Joan Matheus van Elsacker,
Secretaris deser Heerelyckheydt,
Aenleggeresse*

*Tegens
Aldegundis de Wyse, soo nomine proprio,
Als weduwe ende boedelhouster,
Van Jan Janssen Coninckx, haere man was,
Gedaeghde ende verweerdersse*

*De voors Aenleggeresse als gemachticht by
den Souvereynen Raede van Brabant,
Relaes totte acte alhier in rechte getoont,
sonder prejuditie ettca funderende den
Daghemente ende de onder te nemene
conclusie, doet seggen het ghene volghet,
onder alle gewoonelycke presentatien ende
protestatien als naer rechte.*

- 1. Dat de gedaeghde cum marito aen de
Aenleggeresse ende haeren man al
van in den jaere duysent seven
hondert thien schuldigh te syn
gheweest eene somme van vyftigh*

*guldens courant gelt, ingevolge de
scabinale obligatie daer van
gepasseert op den veerthiensten Juny
van den voors jaere 1710*

2. *welcke obligatie naer dato is begrepen
gheworden in scabinale acte de dato
thien Maert duysent seven hondert
vierthien, ten desen geexhibeert.*
3. *By dewelcke de ghedaeghde blyckt
aen de aenleggeresse cum marito
verschuldicht te wesen eene somme
van twee hondert twintigh guldens
courant gelt.*
4. *Waer vooren sy ghelooft hebben
jaerelyckx te betaelen den interest à
vyf guldens per cento totte volle
aflossinghe inclus, als evidentelyck te
sien is uyt de voors scabinale acte.*
5. *Welcken onvermindert soo is de
gedaeghde ende haeren man altoos in
mora gebleven daer aen te voldoen,
hebbende alleenelyck ghekort de
somme van vierthien guldens over
eenen ockernooten boom anni 1721
van de ghedaeghde ghekocht.*
6. *Welcke veerthien guldens
ghedecalqueert aen dryentwintigh
jaeren interest het laeste vervallen
thien Maert 1737 à elf guldens s'jaers,
soo blyft de ghedaeghde alnoch over
interesten schuldigh de somme van
twee hondert negenendartigh guldens,
sonder prejuditie van het loopende
jaer, ende die noch sullen komen te
vervallen, waer op moet korten over
eenige kleermaeckers loon.*
7. *Welcken volghens de Aenleggeresse
aen de gedaeghde heeft doen doen,
door den vorster Peeter Schenck, de
afvraginghe alhier ghevoeght.*
8. *Waer oppe sy alnoch heeft bestaen te
geven eene petulante antwoorde als
daer uyt te sien is, voorgevende dat
sy moet sien wat sy daer tegens te
bregghen heeft.*
9. *Mits allen den welcken, ende dat de
aenleggeresse alsoo metter minnen
geene bethalinghe en kan bekomen.*
10. *Ghevoeght meer andere redenen,
middelen ende motiven, die U: Eerw:
ex officio vel via juris sullen gelieven
te voegghen ende supplementeren.*

*Soo concludeert de aenleggeresse tot
bethalinghe, ende in cas van debeth tot
namptificatie van de voornoemde somme
van twee hondert negenendartigh guldens,
of dat ten desen andersints ettca sub
clausula salutari cum expensis
Implorende*

18-06-1737 te Loenhout

Machtiging van Magdalena Tappers, huisvrouw van Jan Matthys van Elsacker, secretaris, "geduerende haersmans voors. onbequaemhey". Zij geeft haar dochter, Maria Anna van Elsacker wonende te Roosendaal en 23 jaar oud, toelating om te trouwen met Leobardus Vierling wonende te Bergen op Zoom. Hier missen wij duidelijk Jan Matthys. Hij is niet aanwezig bij dit heuglijke familiale gebeuren. Het is dus best mogelijk dat de breuk in het gezin reeds zo diep was dat hij niet gewenst was. Later zal deze zelfde Leobardus zijn schoonmoeder assisteren bij de scheiding. Zij waren dus blijkbaar geen vrienden, of zij waren bang voor de "sottichheden" van Jan Matthys.

29 april 1739 te Hoogstraten

Magdalena Tappers maakt een codicil voor notaris Th. V. Gerardi. Zij doet dit alleen en zonder Jan Matthys.

04 juni 1740 te Loenhout

Geboorte van Carolus Joannes, zoon van Joannes Nicolaas van Dijck en van Cornelia Baljaers. De doopgetuigen zijn R. D. Carolus Antonius Valckenaer en Magdalena Tappers. Ook bij deze familiale gelegenheid wordt Jan Matthys blijkbaar niet gewenst. Het kan natuurlijk ook zijn dat Jan Matthys niet "bequaem" is om aanwezig te zijn.

*"Carolus Joannes filius
Joannis Nicolai van Dijck et
Corneliae Baljaers.
Susceperunt R Dominus
Carolus Antonis Valckenaer,
canonicus Hoogstratensis et
Magdalena Tappers, uxor
Domini secretarii".*

"Karel Jan, zoon van Jan Nicolaes Valckenaer en Cornelia Baljaers. Getuigden E Heer Karel Antonis Valckenaer, kanunnik van Hoogstraten, en Magdalena Tappers, echtgenote van de Heer secretaris"

09 juli 1740 te Hoogstraten

Magdalena Tappers maakt een codicil voor notaris Th. V. Gerardi. Wederom doet zij dit alleen.

09 september 1740

Magdalena Tappers gaat bij de Soevereine Raad in beroep tegen de pastoor en de regeerders van de kerk van Loenhout. Zij wil een som van 300 gulden "courant in voldoeninghe van sesse jaren". Op 25-01-1729 ging zij een akkoord aan met de pastoor, schout en schepenen als provisors der kerk. De heren voldeden blijkbaar niet aan de overeenkomst.

Vraagt dus de vorige geslachten,
en tekent op
wat hunne Vaderen verzameld hebben,
want zelf,
zijn wij eerst van gisteren
en weten niets.

appendum: de gebarsten klok van Loenhout

Dat niet alles van een leien dakje liep wanneer het er op aan kwam om te betalen, blijkt uit de hierna volgende geschiedenis. De klok van de kerktoeren van Loenhout was gebarsten. Deze klok was gegoten in het jaar 1593 en had na een goede eeuw trouwe dienst het blijkbaar afgegeven. De bevolking van Loenhout vond dat het recht had op een nieuwe klok. Zij kwamen terecht bij de abdij van St Bernards aan de Schelde (te Hemiksem) die, als tiendenheffer, verondersteld werden om een nieuwe klok te betalen. De abdij weigerde dit echter. De inwoners van Loenhout besluiten dan maar om zelf een nieuwe en zwaardere klok (van 1093 naar 2094 pond) te laten maken door de klokkengieter Frillien uit Lier. Zij besluiten ook om de betaling van deze klok te laten geschieden na het in rechte vragen bij de abdij van St Bernards te Hemiksem. De Vrouwe van Loenhout, de schout, de secretaris en de notabelen van het dorp ondertekenen dit document. Naderhand wordt dit contract gevalideert door twee provisors van het klooster. Zij hebben dus blijkbaar toch toegegeven.

06 augustus 1712 te Loenhout

*Approbatie van het contract nopende
Het hergieten van de geberste clocke tot
Loenhout*

*Wy Vrouwe van Loenhout Popendonck &
Schouteth, Schepenen, gesworene,
gegoeydens ende ingesetenen des voors
dorps dese onderteeckent hebbende
verclaeren te lauderen, agreeren &
volcomentlyck te approberen alsulcke
accoordt als geconcipteert is aen te gaen by
de regeerders ende wethouders vanden
selven dorpe mette heeren regenten vant
clooster van Ste Bernaerts op de Schelde
over het hergieten vande geberste klock
gegoten inden jaer 1593 ter wylen weghens
het voors clooster als thiendeheffer
geweygert wordt metter minnen eene
andere clocke alhier te leveren, sullende het
voors geconcipteert accoord hier inne
bestaen te weten dat wegens den voors
dorpe van Loenhout de voors geberste
klocke sal hergoten worden met selve
inscriptien, figuren, waepen en op deselve
ordre ende forme gelyck die tegenwoordigh
op de geberste klock syn staende sonder
eenighe veranderinghe, dan alleenelyck dat
onderop den voedt vande te hergieten klock
sullen gestelt worden dese woorden
"Communitas Loenhoutana me refici fecit
anno 1712", omdat de voors geberste klock
volgens gelooffde genereusiteyt hergoten
synde swaerder sal moeten wegen alsde
voors geberste klock tegenwoordigh is
wegende ende sullen allen de onkosten van
hergieten ende swaerder maecken der voors
klock als voors is promptelyck moeten*

*betaelt worden by het clooster van Ste
Bernaerts van welcke verschote penningen
by den voors dorpe ten behoeve vant gemelt
clooster eene obligatie sal gemaectt worden
met geloofte van de selve te restitueren
altyt sonder eenighe intrest noghtans als
wanneer wegens den voors dorpe ene
andere kloocke vant voors clooster in reghte
sal gevraeght syn, ende sullen wegens het
selve clooster egeene der voorschotene
penningen mogen wederom gevraeght
worden voor ende alleer by het selve ene
behoorelycke kloocke alhier metten minnen
sal gegeven & geleverd syn oft dat het selve
tot leveringhe den selve wegens den voors
dorpe in rechte sal aengesproken syn,
gelovende wy ondergeschreven soodanighe
contract te sullen lauderen & approberen,
gelyck wy lauderen ende approberen van ...
voor alsdan onder verbandt als naer rechte*

Actum 13 july 1712

*Toirconden laetende partyen mits desen in
vorigen rechte
ende was onderteeckent*

*J B Herry, Vrouwe van Loenhout, J C de
Cort schouteth, M van Elsacker secretaris, F
van Elsacker, Lenaert Wincke, Cornelis Jan
Roelen, met het hantmerck van Adriaen
Corn van Tychelt schepenen, Matthys
Anthonis Goossens, Cornelis Adriaen Nouts,
Anthoni Peeter Anthonissen, Jan Cornelis
Huyben, Cornelis Huygens, Peter Jan van
Dyck, Cornelis Joos Vermeren, Goris
Hendrick Vergouwen, Peeter Adriaen
Verboven, Cornelis Broomans, Jan van
Gorp, Anthonis Wiercx, met het hantmerck
van Aernaut Corn Aernauts, t hantmerck
van Hendrick Wauter Quirynen, het
handmerck van Dirck Naes Janssens,
Matthys Ooms, Peeter Adriaen Huyben,
Jan Hendrick Vergouwen, t handmerck
van Corn Hendrickx, Jacobus Meyvis,
Cornelis Jan Wiericx, Cornelis Peeter
Rombouts, Adriaen Peeter Vermeren,
Matthys Jan Goossens, Nicolaes van Dyck,
Peeter Jan Goossens, Adriaen Brouwers van
Hal, hantmerck van Dionysius van Hal,
Flip Fredrickx Flipsen, Willem Vermeren,
Dionys van Buirste, het hantmerck van
Corn van Antwerpen, Guilliam Kenis,
Cornelis Peeter Gabreels, Jan Goris
Rombouts, Marius Kenis, hantmerck van
Jan Janssens Lenaerts, Goris Jan Rombouts,
Adam Jan Lenaerts, Geraert Jacob Gerssen,
F Woumans, Aernaut Peeter van Tichel
met het handmerck van Aert Jansen van
Oorlee, Adriaen Peeter Broecken, Christiaen
Jan Vorrselmans, Jan Heestermans, Peeter
Bastiaen Vorrselmans, Cornelis Jan van
Dyck, Peeter Cornelis Huyben, t hantmerck*

Goris Symon Rombauts, t hantmerck van
Matthys Jan Aerden, Hendrick Jan
Bartholomeeussen, hantmerck van Wauter
Ostaeyen, hantmerck van Aert Goossens,
Aert Peeter van Aert, Cornelis Corn
Aernout, hantmerck van Cornelis Claesen,
Matthys Cornelis Aernouts, Jacob Jacob
Peeters, Jan Melsen Eycke, Peeter
Verheyden, Cornelis Jan Ooms, Jan Verelen,
Geeraert Janssens van Dyck, Jan Anthonis
Dietvorts, Cornelis Peeter Aernouts, F
Heestermens

Leeger stont

Wy Cornelis Adriaenssens ende
Benedictus Muel, provisors vant
clooster van Ste Bernaerts
verclaeren te lauderen ende te
approberen de contracte nopende
het hergieten vande geberste clocke
gelyck dat hiervoren gestelt & by de
regeerders ende ingesetenen van
Loenhoudt geteeckent is

Actum 6 augusti 1712

Was ondert

Corn Adriaenssens, prov van Ste
Bernaerts,
Benedictus Muel, provisor van Ste
Bernaerts

*Collata concordat cum suis
originalibus*

16 februarii 1720

Quod attestor

J.A. de Bruyn, 1720

02 november 1712 te Loenhout

de Cort, de schout van Loenhout, wordt naar Lier gezonden, samen met de heren provisors van de abdij, om de hergoten klok te gaan wegen en de penningen te betalen voor het hergieten en zwaarder maken van deze klok. Jan Matthys maakt en ondertekent dit document.

Wy Schepenen ende
gesworens des dorps van
Loenhoudt hebben
gecommitteert gelyck wy
commuteren mits desen d'here
De Cort, Schouteth des voors
dorps, om te gaen naer Lier
ende aldaer beneffens de
heeren provisors van Ste
Bernaerts clooster inde te
sien weghen de klocke
weghens den voors dorpe

onlancks hergoten, daervan
notitie te houden de
penningen noodigh tot
betaelinghe vanden
klockgieter Jullien over het
hergieten als mede over het
swaerder maecken dr voors
klocke te leenen van de
gemelde heeren provisors
daervan aende selve
quittantie oft obligatie te
verlyden, alles in
conformiteyt vanden
contracte daer over wegens
desen dorpe mette heeren
regenten van t voors clooster
gemaect, & by de
ingesetenen alhier geteeckent
op den derthienden july
lestleden, ende de selve
geldende penningen onder
behoorelycke quittantie te
tellen aen den klockgieter
voors mits hy voldoet aenden
contracte van
aenbestedinghe gepasseert
voor den notaris de Bruyn
ende seeckere getuyghen
binnen Antwerpen op den
..... augusti lestleden,
gelovende & bindende, actum
den tweeden november
seventhien hondert twelff,
present schepenen ende
gesworene voorschreven,
onderstondt, ter ordonnantie
van selven

was onderteeckent
M. van Elsacker

Leegher stont
Den onders als gecommiteert
van schepenen en gesworens
des dorps van Loenhout
volgens de bovenst aen de
commissie in dato 29bis 1712
tot het lichten by de heeren
van Ste Bernaerts clooster op
de Schelde van de som van
duysent acht guldens
hollants gelt & noch sestigh
guldens 2 stuyvers courant
gelt tot betaelinghe eener
hergoten clocke ende der
selven som te tellen aende
clockgieter A Frilien
bekennen deselve som
ontfangen te hebben vanden

eerw heer Cornilius
Adriaenssen provisor der
selve abdye, gelovende soo
als gecommiteerde als inden
naem des geteeckende van
het contract ondergenoemt
de selve som schuldigh te syn
aen het clooster van Ste
Bernaerts voors & te
restitueren sonder eenighen
intrest als van wegens het
dorpe van Loenhout in
reghte sal gepretendeert
worden eene thiende clocke,
oft van voors heeren des
voors cloosters eene metter
minne sal worden gegeven,
in welcke gevalle de voors
som sal worden gerestitueert
sonder eenighen intrest ofte
kosten te betaelen volgens het
contract tusschen het voors
dorp ende heeren regenten
van het voors clooster
gemaect ende by des dorps
ingesetenen geteeckent op
den 13 july 1712 daer voors
verbindende soo mijne
constituanten als de
geteeckende des voors
contracts gelovende

Actum 28 9bris 1712
Was ondt
J.C. de Cort

Duplicat ontfangen by den
onderges vuyt handen van J
C de Cort, schouteth van
Loenhout de som van een
duysent acht guldens
hollants gelt, ende het
hergieten ende swaerder
maecken eender clocke van
2094 pont voordien dorpe
van Loenhout geweeght
hebbende 1093 pont,
mitsgaeders noch ontfangen
de som van 60 gulden 2 sts
courant, soo oude drinckgelt
maecken des hooge inde
clocke met den Baut ende
den klepel snyden der
wapinge ettc waer mede van
alles trouw voldaan te syn

Actum 28 9bris 1712
Was ondt

A.L. Frillien

Noch leeger stont

*De penninge inde twee
bovenstaende quittanties
vermelt syn in ons onders
presentien geleent aen J.C. de
Cort schouteth tot Loenhoudt
ende overgesteld aen A.
Frillien clockgieter door den
heer provisor van Ste
Bernaerts, toirconden als
boven
Was ondt
Servaes Hacking, J.J. de
Bruyn*

*Concordantiam cum suis
originalibus*

*Attestor
J.J. de Bruyn*

"Concordantiam cum suis originalibus": ik getuig voor de overeenkomst met de originele (teksten)

terug

appendum: de pastorie van Pulderbos

TE COOP

*Een seer schoon huys van
plasantien uyten water
gemest met twee op-treckende
brugghen / met eene pacht-
hoeve daer aene / groot int
geheele ontrent de dertich
bunderen / gestaen ende
gelegen tot Pulder-bossche
inde plaetse / toebehoorende
d'Erfgenames Gillis Bailly /
alle welcke goederen
consisteren in dese naer
volgende parcheelen / te
weten:*

- Eerst het Hofken boven
sijn wateren*
- Item den gansch Acker
tot aen den Borch-
gracht*

- *Item een Driesken daer by ghelegghen*
- *Item een Schaerbosken daer by ghelegghen*
- *Item de andere Parceelkens Lants daer achter aen ghelegghen*
- *Item het achterste block*
- *Item eenen bempt*
- *Item eenen bempt*
- *Item een stuck bempts*
- *Item eenen bempt*
- *Item eenen Aert*
- *Item eenen Aert*
- *Item eenen Aert met hout bewassen*
- *Item twee op-ghegraven Heykens*
- *Noch dry kleyn Heykens aen malscanderen*
- *Item een Bosken met op-gaende boomen gheheeten den Haverdries*
- *Item een stuck met hout bewassen*
- *Item een bleck-bosch*
- *Item eenen Bosch*
- *type="disc"Item een Gheheyde boven Soersel*

*So wie gadinghe inde voorschr
goederen is hebbende / mach hem
addresseren aen den Notaris Hoefs /
woonende inde Huyvetterstraet tot
Antwerpen / ende men sal hem de
conditien voor-houden*

*Den eenen segget den anderen
voorts*

Op deze manier wordt het domein van Pulderbos beschreven bij de verkoop. Michiel van Elsacker, vader van Jan Matthys, koopt het domein, inclusief de nu nog bestaande "oude Pastorie", te Pulderbos op 14-11-1681, van de Markies de Melin. Hij blijft echter wel te Loenhout wonen. Er zal, eigenaardig genoeg, nooit een van Elsacker in dit domein of huis komen wonen. Om de aankoop te kunnen doen gaat Michiel op 24-11-1681, samen met Marcellus Marcelli, die gehuwd was met Catharina Van Elsacker (een dochter van een oudere broer van Michiel), een lening aan van 5000 gulden bij Jacobus Anthonius de Witte, oud-burgemeester van Antwerpen en heer van Terlaeken-Leverghem. Op 11-01-1682 gaan Michiel en Marcellus opnieuw een lening aan van 900 gulden bij dezelfde de Witte. Op 02-10-1682 lenen Michiel en Marcellus andermaal 2000 gulden bij Jacobus de Witte. Op 15-02-1687 verklaren zowel Michiel als Marcellus dat de eigendommen voor een derde mede toebehoren aan Jacobus de Witte en dat elk van hen aan Jacobus de Witte een bedrag van 3300 gulden schuldig is. Michiel van Elsacker zal medeigenaar blijven tot

aan zijn dood op 06-05-1689. Vermoedelijk heeft er na zijn dood nooit een erfdeling plaatsgevonden. Er is steeds sprake van de weduwe en de gemeenschappelijke erfgenamen. Zijn weduwe zal hem overleven tot in het jaar 1720. Op 29-12-1690 gebeurt er een herverdeling der rentebrieven. Marcellus Marcelli geeft dan goederen als onderpand. Mattheus van Gilse, broer van Catharina, geeft de goederen te Pulderbos als onderpand . Op 09-09-1692 gebeurt er een nieuwe herverdeling der goederen tussen Jacobus de Witte enerzijds en Marcellus Marcelli en Catharina van Gilse anderzijds. De Witte vraagt en krijgt een onverdeeld derde. Op 29-04-1698 zal Marcellus Marcelli zijn deel van het onroerend goed vermaken aan Jan Matthys van Elsacker.

Jan Matthys wordt de volgende eigenaar van de eigendommen te Pulderbos. Hij heeft er ook nooit gewoond. Hij blijft eigenaar tot aan zijn dood in 1751 na een zeer bewogen leven. Hij overlijdt bij zijn broer Peter, pastoor van de St Willibrorduskerk "extra muros" te Antwerpen.

Van deze pastoor vindt men in de archieven twee brieven waaruit blijkt dat hij de belangen van zijn broer behartigde. Zo schrijft hij dat de pachter der hoeve, Cornelis Bruynckens, die op 24-01-1737 overleden was, nog 580 gulden achter stond met het betalen van de huur, en dat hij van zijn weduwe "Catharina Waegemans noyet in der minne de voors somme heeft cunnen become... . En inne den quaden wil van de weduwe-boedelhoudster die hem continuelyck paeyde met goede woorden sonder effect"

Deze pastoor vraagt aan de Schout en schepenen te willen overgaan tot de gerechtelijke verkoping van de inboedel "meubelen, bestialen, peeën, raepen, enz....." tot het bedrag der achterstallen. Uit een ander document blijkt dat, in belangrijke gevallen, de gemeente op hem een beroep doet:

*"Den ondergeschreven sterck
maeckende voor de sijne die
het mede aengaet voor soo
veel in hem is, verclaert
midts dese te competeren
benefpens den heeren
wethouderen en
principaelste gegoeyden in
Pulderbosch, in de lichtinge
der penninge tot interest tot
betaelinghe queste van de
rations, fouragie, waer mede
den voors dorpe mee wort
belast, ende soo veel daer toe
noodigh geoordeelt sal
worden ende daer toe
gebrueyckende het octroy
van den Hove (Here) des
aengaende geeinameert oft
te vercrygen om den voors
Dorpe te mogen belasten
aldus hebbe dit
onderteeckent desen 14 nov
1746
P van Elsacker, pastoor van
Ste Willeb."*

Opmerking: De gemeente Pulderbos had 4400 gulden geleend om de oorlogsuitgaven van de Oostenrijkse Successieoorlog (1744-1748) te kunnen betalen. Waarschijnlijk heeft zij personen gezocht welke borg wilden staan voor de intrest hiervan.

Na de dood van Jan Matthys beheert zijn weduwe, Magdalena Tappers, de eigendommen te Pulderbos tot aan haar dood in 1760.

Peter van Elsacker, zoon van Jan Matthys, wordt de volgende eigenaar. Van hem erft Maria Josepha Hendrika van Elsacker de eigendommen. Zij huwt met Jacobus Carolus Philippus de Vries, kerkmeester van de St Jacobskerk te Antwerpen. Haar vier kinderen (de Vries) erven de eigendommen. Zo ging dit domein verloren voor de familienaam Van Elsacker. Het was familiebezit van 1681 tot 1854.

terug

appendum: Het Schaliënhuis te Loenhout

Aankoop van Michiel van Elsacker (geboren 1525 en betovergrootvader van Jan Matthys) van het Schaliënhuis te Loenhout.

26-08-1560 te Loenhout

*tusschen Jacobe Vervloet, scoutet
van Weernout
ende Michiel van Elsackere*

Voirwaerde

*Op conditie ende voirwaerde
nabeschreven heeft Jacob van der
Vloet, schoutet tot Weernout als man
ende momboir van Marie Wouters
vanden Cloote dochtere, synder
huysvrouwe, vergoght Michiel van
Elsackere ende Marie, synder
huysvrouwe, een woonstede oft huys,
met schalien gedect, ghestaen binnen
Loenhout, inden Huffele ende dat
metter erven, daer toebehoirende
ende metten brouhuyse, vutgenomen
het brougetouwe met synen
toebehairten. Item dese stede ende
schalienhuys heeft de voirschr Jacob
den voirschr Michiele vergoght in
vuegen soo Wouter vanden Cloote
synder huysvrouwe vader wylen
met eenen eynde keersen gecoght
hadde ende dat metter erven soo
Peeter van Ostaeyen dat wylen
ghecoght hadde van Pauwelse Ian
Bode, aen Heyndrick van Sinte
Huybreghts palende vanden hoecke
vander schueren opten middelsten
styl vanden pryvate, aghtervolgende
der selver ouder voirwaerden, daer
aff synde ende voirts op conditie hier
na beschreven.*

*Item heeft de voirschr Michiel dit
voirschr schalien huys gecoght ende
daer voire gelooft te betalene den*

voirsch Jacob vander Vloet,
schouteth tot Weernout, achtien
Karolus gulden erffelyck ende sal
daer aff betalen te Lichtmisse
naestcomende, te wetene vanden
iare XV LXI, stile van Ludick,
tweeendertigh ponden Brabants eens
sonder rente in mindernisse vanden
voirsch aghtien Karolus gulden
erffelyck, behoudelyck sal de
voirsch Jacob vander Vloet in
mindernisse vanden voirsch XXXII
pont Brabants eens die hy te
Lichtmisse naestcomende sal
ontfanghen, hebben opbueren ende
ontfanghen tot toesele ende heffen
ende affrekenen aende voirsch
XXXII ponden Brabants twee
veertelen rocx erffelyck ende XXVI
stuyvers ende II½ oort die de
voirsch Michiel daer iaerlycx
heffende is ende dat soo die en
quyten syn, welcke rente leen is ende
sullen malcanderen daer nae
vuytreycken ende sullen oock t
verloop vande selve rente soo vele als
Michiele compt den voirsch Jacobe
corten aende XXXII pondt Brabants,
soo vele als hy Jacob ontfanghen sal
vanden selven verloope.

Item is den voirsch Michiel voirts
ghehouden te baetelene den voirsch
Jacobe vander Vloet de tiene
Karolus gulden erffelyck ende daer
aff te betaelene te Lichtmisse vanden
iaere XV LXII, stile van Ludick, in
mindernisse vanden voirsch tiene
Karolus gulden erffelyck een pondt
Brabants erffelyck metten renten
daer by ende soo voort van iaere te
iaere alle iaer een pondt erffelyck,
aff te quytene metter renten daer by
te wetene alle iaer XVII ponden
Brabants tot dat de geheele somme
by hem gelooft, betaelt sal syn,
behoudelyck vander geheelder
sommen rente te gevene tot dat hy t
al affgequeten sal hebben.

Item is oock voirwaerde dat dese
Michiel sal vutreycken ende betaelen
den Heyligen Geest alle iaer de twee
veertelen rogs erffelyck die vuten
schalyen huyse gaen, sonder corten
aende XVIII Karolus gulden
erffelyck ende oock den heere chyns
sonder corten, aghtervolgende der
ouden voirwaerden.

Item den lyffcoop sal Michiel
betaelen ende verleggen ende sal hem
halff corten aen syn ierste paeye.
Dese voirwaerde is aldus ghehoirt,

*upghelesen ende gheaccordeert by
Jacobe vander Vloet ende Michiele
van Elsackere, in presentie van
Anthonis van Aerde, Peeter Ioos,
Joos Heyndricx, Peeter, Joos
Peeter Ioos ende Cornelis Mathys
Vervoort als ghetuygen,
Den XXVIe augusti anno XV LX.*

Michiel van Elsacker, vader van Jan Matthys, was niet alleen notaris en procureur, hij was tevens landbouwer en brouwer in het Schaliënhuis tot aan zijn dood in 1689. Jan Matthys was toen 20 jaar en verbleef toen (mogelijk) aan de parijse Sorbonne. Catharina van Gilse, weduwe van Michiel, beheerde toen al de goederen tot aan haar dood in 1720. Jan Matthys is dan eigenaar geworden van het Schaliënhuis. Het is echter niet

bekend of Jan Matthys ook brouwer is geweest in het Schaliënhuis. Dit is weinig waarschijnlijk aangezien het Schaliënhuis met de brouwerij en een groot deel van het grondbezit toen werd verhuurd aan brouwer Erasmus Kerstens. In 1761 blijkt hij een achterstand te hebben van 1325 gulden in het betalen van de huurpenningen. Er wordt beslag gelegd op zijn goederen . Frans Bernard, zoon van Jan Matthys, neemt het Schaliënhuis weer in gebruik als brouwer.

Vacate et Videte

"Vacate et Videte": Weest rustig en bezin u (spreuk van abt Jacob van Elsacker, 1499-1505)

[terug](#)

Gebruikte afkortingen

A.A.B.	Archief abdij Bornem
A.R.A.	Algemeen Rijksarchief (Brussel)
B.S.	Burgelijke Stand
H.O.K.	Hoogstraatse Oudheidkundige Kring
O.A.	Oud Archief
O.C.M.W.	Openbare Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
R.A.A.	Rijksarchief Antwerpen
R.A.B.	Rijksarchief Beveren
R.K.	Rooms Katholiek
S.A.A.	StadsArchief Antwerpen
Sch.Reg.	Schepen Register
V.V.F.	Vlaamse Vereniging voor Familiekunde

[terug](#)

[naar begin](#)